

บทที่ 2

แนวคิด ทฤษฎี และงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

การศึกษาเรื่องชีวิตและผลงานของนายสรรพศิริ วิริยะศิริ เป็นการศึกษาวิจัยเกี่ยวกับชีวิตประวัติบุคคลในวงการสื่อสารมวลชนของไทย ในการบุกเบิกงานข่าวโทรทัศน์ ข่าววิทยุ และโฆษณาทางโทรทัศน์ ตลอดจนการเป็นผู้นำองค์กรสื่อสารมวลชน ที่ยึดถือความถูกต้องตามแนวทางวิชาชีพสื่อสารมวลชน ซึ่งมีคุณค่าอย่างยิ่งต่อการศึกษาไม่ว่าจะเป็นชีวิตการทำงาน แนวคิด และหลักการ นับเป็นแบบอย่างที่ดีแก่ผู้ทำหน้าที่สื่อสารมวลชนในยุคต่อไป

ในการศึกษาวิจัยครั้งนี้ จึงใช้แนวคิด ทฤษฎีและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องมาเป็นกรอบแนวคิด โดยแบ่งเป็น 3 กลุ่มใหญ่ ดังนี้คือ

1. กลุ่มศึกษาวิธีวิทยา ประกอบด้วย
 - 1.1 แนวคิดเรื่อง การศึกษามันতিকประวัติชีวิตบุคคล
 - 1.2 แนวคิดการศึกษาวงจรชีวิต
2. กลุ่มแนวคิดเรื่องข่าว ประกอบด้วย
 - 2.1 แนวคิดเรื่องข่าวโทรทัศน์และความเป็นผู้สื่อข่าวโทรทัศน์
 - 2.2 แนวคิดหลักจริยธรรมในการเสนอข่าว
3. กลุ่มศึกษามูลค่าการในองค์กรสื่อสารมวลชน ประกอบด้วย
 - 3.1 ทฤษฎีการวิเคราะห์มูลค่าการผู้ทำการสื่อสาร ในบริบทขององค์กรสื่อสารมวลชน
 - 3.2 ทฤษฎีองค์การในระบบราชการ

1. กลุ่มศึกษาวิธีวิทยา

1.1 แนวคิดเรื่อง การศึกษามันतिकประวัติชีวิตบุคคล (Life History)

การศึกษามันतिकประวัติชีวิตบุคคล ได้เป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาวิจัยทางด้านมานุษยวิทยาและสังคมวิทยา มาเป็นเวลาหลายทศวรรษแล้ว การศึกษามันतिकประวัติชีวิตบุคคลที่ใช้กันมากในการศึกษาเชิงมานุษยวิทยาต่างๆ ที่น่าสนใจในสังคม การศึกษาระดับลึกในเชิงประวัติชีวิตบุคคล จึงเป็นการศึกษาภูมิหลังของบุคคลแต่ละคน รวมไปถึงการศึกษาถึง

ความคาดหวังและปฏิกิริยาต่างๆ ที่ผู้ให้ข้อมูลมีต่อประสบการณ์ที่เกิดขึ้นในชีวิตของตนเอง ในขณะที่เติบโตและได้รับการพัฒนาขึ้นมาภายใต้สภาพแวดล้อมทางสังคม วัฒนธรรมที่เปลี่ยนแปลง อยู่ตลอดเวลา

บันทึกประวัติชีวิตบุคคล (Life History) คือการบันทึกเกี่ยวกับประวัติความเป็นมาของบุคคลใดบุคคลหนึ่ง โดยมีจุดประสงค์หลักเพื่อก่อให้เกิดความเข้าใจต่อสถานการณ์และเหตุการณ์ต่างๆ ที่เป็นประสบการณ์ของบุคคลแต่ละคน การวิเคราะห์เหตุการณ์เหล่านี้ มักจะเน้นหรือย้ำให้เห็นความสำคัญของปัจจัยทางด้านสิ่งแวดล้อมที่มีความสำคัญต่อเหตุการณ์ต่างๆ ในชีวิตคนเรา หรือของบุคคลนั้นๆ รวมทั้งความเป็นมาหรือพัฒนาการของปัจจัยเหล่านั้นด้วย (Agar, 1980)

การศึกษาด้วยการบันทึกประวัติชีวิตบุคคลตามที่นักมานุษยวิทยา เช่น เรดิน, มาเคลบวม หลุยส์, โทมัส , แลงเนสและแฟรงค์ ได้ศึกษา พอสรุปได้ 4 แนวด้วยกัน คือ

1. แนวทางบันทึกประวัติชีวิตบุคคลใช้บุคคลเดียว หรือกลุ่มบุคคลเป็นหน่วยในการศึกษา โดยสามารถเป็นตัวแทนของกลุ่มศึกษาได้เป็นอย่างดี ผลการศึกษาในลักษณะนี้จะสะท้อนให้เห็นถึงวัฒนธรรมของกลุ่มคนนั้นๆ ได้อย่างลึกซึ้ง เรดิน (Radin, 1913, 1920, 1926) ได้ทำการบันทึกและประวัติชีวิตบุคคลโดยมีเป้าหมายเพื่อ “...ที่จะหาตัวแทนของบุคคลวัยกลางคน ซึ่งมีความสามารถบรรยายเกี่ยวกับชีวิต โดยให้มีความสัมพันธ์เกี่ยวข้องกับกลุ่มทางสังคม ซึ่งตนเองได้ใช้ชีวิตและเจริญเติบโตขึ้นมาด้วย ”

อย่างไรก็ตาม เรดินมุ่งที่จะนำเสนอและอภิปราย ไปที่แบบแผนทางวัฒนธรรมมากกว่าในเรื่องของการปรับตัวทางสังคมหรือการปรับตัวของปัจเจกบุคคล (Mandelbaum, 1973)

2. การนำข้อมูลจากบันทึกประวัติชีวิตมาใช้เป็นแนวทางในการสร้างแนวความคิด เพื่ออธิบายปรากฏการณ์และการเปลี่ยนแปลงทางสังคมและวัฒนธรรมที่เกิดขึ้นในสังคมหนึ่ง ในแนวทางนี้ หลุยส์ได้สร้างแนวคิดที่สำคัญขึ้นมา จนเป็นที่รู้จักกันแพร่หลาย แนวความคิดนี้เรียกว่า “ วัฒนธรรมแห่งความยากจน ” (Lewis, 1959,1961) ในการศึกษาครอบครัวเม็กซิกัน หลุยส์ ได้วิเคราะห์งานอย่างเป็นระบบ โดยแสดงให้เห็นอย่างแจ่มชัดว่า บันทึกประวัติชีวิตบุคคลนั้น บรรจุนี้อาหาและรายละเอียดต่างๆ ไว้ครบถ้วน ซึ่งสามารถสะท้อนและอธิบายแง่มุมต่างๆ ทางวัฒนธรรมไว้หลายด้านด้วยกัน รวมทั้งทัศนคติและความคิดเห็นที่มีต่อเหตุการณ์และเรื่องราวต่างๆ ที่เปลี่ยนแปลงอยู่ตลอดเวลาของชีวิตชาวเม็กซิกันที่มีฐานะยากจน หลุยส์ได้แสดงให้เห็นถึง

ผลกระทบของการเปลี่ยนแปลงทางวัฒนธรรมที่มีต่อปัจเจกบุคคล และปัจเจกบุคคลที่มีผลต่อการเปลี่ยนแปลงทางสังคมและสถาบันต่างๆ

3. แนวทางนำบันทึกประวัติชีวิตบุคคลมาใช้ เพื่อเน้นให้เห็นถึงความสำคัญของโฉมหน้า และจุดเด่นของวัฒนธรรมต่างๆ ซึ่งโดยปกติแล้ว ไม่เคยได้รับการนำเสนอไว้อย่างละเอียดในการศึกษาค้นคว้าวิธีอื่นๆ

4. แนวทางใช้บันทึกประวัติชีวิตบุคคลเพื่อแสดงให้เห็นถึงพฤติกรรมเบี่ยงเบนในสังคม การนำเสนอในแนวทางนี้มีความละเอียดและแตกต่างจากการศึกษาอื่น ๆ ทางด้านบุคลิกภาพและจิตวิทยา พ็อกกี้ (Poggie, 1975) ได้ศึกษาชาวเม็กซิกันที่กลับไปใช้ชีวิตในประเทศบ้านเกิด หลังจากอยู่ในสหรัฐอเมริกาเกินกว่า 40 ปี และพบกลไกในการแก้ปัญหาของชาวเม็กซิกันคนหนึ่งที่พยายามหลีกเลี่ยงหรือปฏิเสธที่จะเผชิญกับสถานการณ์ต่างๆ ที่จะก่อให้เกิดความขัดแย้งขึ้น ซึ่งคุณลักษณะนี้เป็นคุณลักษณะของคนที่ยึดถือว่า ตนเองไม่ได้เป็นสมาชิกของกลุ่มวัฒนธรรมใด วัฒนธรรมหนึ่ง

ในการศึกษาค้นคว้าครั้งนี้ผู้วิจัยจะใช้แนวทางทั้ง 4 แนวทางมาผสมผสานกันเพื่อเป็นกรอบในการมองแง่มุมในแต่ละช่วงชีวิตของนายสรรพสิริ วิวยศิริและเพื่อให้เห็นมิติในด้านต่างๆ รวมทั้งการเปลี่ยนแปลงที่เกิดขึ้นในแต่ละช่วง

1.2 การศึกษาวงจรชีวิต (Life cycle studies)

การศึกษาวงจรชีวิตหรือที่เรียกว่า การศึกษาจุดเชื่อมต่อ หรือขั้นตอนของชีวิต (life passage studies) มานเดลบาวม (Mandelbaum, 1973) มองว่าเป็นการศึกษาเกี่ยวกับขั้นตอนต่างๆ ที่สำคัญของชีวิต เช่น ช่วงแรกเกิด ช่วงวัยรุ่น ช่วงต้นและช่วงกลางของวัยผู้ใหญ่ ช่วงสูงอายุ และช่วงของการตาย นอกจากนี้จะเป็นการศึกษาเกี่ยวกับปัจเจกบุคคลแต่ละคน โดยมองปัจเจกบุคคลเหล่านี้ เป็นส่วนประกอบของกลุ่มคนไปด้วย และในขณะที่เดียวกันก็ศึกษาว่า สมาชิกแต่ละคนมีการผสมกลมกลืนกันภายในกลุ่มอย่างไร เพื่อที่จะทำให้ตนเองเป็นสมาชิกที่มีประสิทธิภาพไม่ต่อด้านสังคม ฟรายและคีท (Fry and Keith, 1982: 53) ได้ให้ความหมายของวงจรชีวิตว่า

“ หมายถึงกระบวนการของการสืบทอดชาติพันธุ์ในระดับสังคม ซึ่งความจริงก็คือ การเข้ามาสู่และการออกไปจากระบบสังคมของประชาชนนั่นเอง ” ซึ่งเป็นทางตรงกันข้ามกับ

การศึกษาประวัติชีวิตบุคคล โดยจะเป็นการศึกษาที่เน้นในเรื่องประสบการณ์ ทัศนคติ และค่านิยมของปัจเจกบุคคล และศึกษาว่าบุคคลแต่ละบุคคลนั้น มีวิธีการในการเผชิญหรือแก้ปัญหา และความคาดหวังของสังคมอย่างไร (Mandelbaum, 1973: 122) กระบวนการต่างๆ ของการปรับตัวทั้งภายในตัวบุคคลแต่ละบุคคลและระหว่างบุคคลนั้น ความจริงแล้วเป็นกระบวนการที่สืบทอดมาจากประสบการณ์ชีวิต ปฏิบัติได้ตอบสนองบุคคลที่ได้รับการสะสมมาเป็นเวลานานต่อแบบแผนต่างๆ ทางวัฒนธรรม สิ่งเหล่านี้คือ ค่านิยมหรือเรื่องชีวิตที่สำคัญว่าบุคคลหนึ่ง ๆ จะมีการเจริญเติบโตในลักษณะใดในสังคมและวัฒนธรรมหนึ่ง

2. กลุ่มแนวคิดเรื่องข่าว

2.1 แนวคิดเรื่อง ข่าวโทรทัศน์ และความเป็นผู้สื่อข่าวโทรทัศน์

ในการศึกษาค้นคว้าครั้งนี้ เนื่องจากการศึกษาการทำงานของนายสรรพสิทธิ์ วิรัชศิริ ในลักษณะวิชาชีพสื่อมวลชน โดยเฉพาะด้านข่าวโทรทัศน์ ผู้วิจัยจึงได้นำแนวคิดเรื่อง ข่าวโทรทัศน์ และความเป็นผู้สื่อข่าวโทรทัศน์มาใช้

ดวงทิพย์ วรพันธ์ (2525 : 1) ได้ให้ความหมายของข่าวโทรทัศน์ว่า “ น่าจะหมายถึง

ข่าวสาร(Information) ที่เกิดขึ้นจริงใหม่ น่าสนใจ และมีผลกระทบต่อสาธารณชน ซึ่งเจ้าหน้าที่ฝ่ายข่าวของสถานีโทรทัศน์ สามารถสื่อข่าว รายงานข่าว ถ่ายภาพและภาพยนตร์ บันทึกภาพได้ เพื่อจัดทำรายการข่าวในประเทศ ข่าวต่างประเทศ ข่าวกีฬา และการวิเคราะห์ข่าว ซึ่งอาจจะออกอากาศในรูปแบบภาพยนตร์ ภาพ การอ่านข่าวหรือการอ่านข่าวประกอบภาพยนตร์หรือภาพ

แฟง (Fang : 1968) ได้ชี้ให้เห็นถึงความแตกต่างระหว่างข่าวโทรทัศน์กับข่าวหนังสือพิมพ์ ซึ่งเป็นสื่อมวลชนที่เกิดก่อนโทรทัศน์ว่า “ ข่าวโทรทัศน์ต่างจากข่าวหนังสือพิมพ์ในเนื้อหาการจัดการและการส่งไปยังผู้รับสาร ผู้รับข่าวสารก็แตกต่างกัน แม้ว่าหลายกรณีผู้ชมข่าวโทรทัศน์ก็เป็นผู้อ่านข่าวหนังสือพิมพ์ด้วย ที่แตกต่างกันเพราะสื่อโทรทัศน์ต้องการความแตกต่างในระดับของการให้ความสนใจ และการมีส่วนร่วมต่างจากสื่อสิ่งพิมพ์ สิ่งพิมพ์เป็นสื่อที่ผู้อ่านจะต้องเป็นผู้กระตือรือร้น (Actively) ในการที่จะรับข่าวสาร ผู้อ่านจะต้องพิจารณาให้ความสนใจในความหมายของข้อความและปล่อยให้เกิดขึ้นจินตนาการ ต้องมีสมาธิในการใช้

สายตาคุณภาพและคำอธิบาย ซึ่งค่อนข้างต่างกันในความต้องการ โดยสื่อโทรทัศน์ผู้ชมจะเป็นผู้ตอบรับมากกว่า(Passively) ข่าวสารไปถึงผู้ชมในห้องหนึ่ง หากถูกไปอีกห้องหนึ่ง มันก็จะตามไปจนกว่า จะพ้นระยะที่จะได้ยิน สื่อโทรทัศน์ไม่ต้องการความตั้งใจของผู้ชม ผู้อ่านหนังสือพิมพ์ไม่ได้ทำหลายอย่างมากเกินไป ขณะที่กำลังอ่านสิ่งที่อยู่ในความสนใจ แต่เมื่อเขาไปดูข่าวโทรทัศน์เขาอาจจะกำลังพูดคุย กำลังสร้างแบบจำลองเครื่องบินหรือแม้กำลังเปิดดูนิตยสาร ขึ้นอยู่กับว่า เขาจะสนใจข่าวในขณะใด นั่นหมายถึงว่า ผู้ทำข่าวโทรทัศน์มีกลุ่มเป้าหมายที่อาจจะหลุดลอยไปได้ ไม่ได้ข่าวสารมากกว่าผู้ทำข่าวหนังสือพิมพ์ ผู้ทำข่าวโทรทัศน์จะไม่สามารถทำให้ผู้ชมติดตามข่าวสารได้เป็นเวลานาน ดังนั้นข่าวโทรทัศน์ 15 นาที จึงให้จำนวนข่าว เท่ากับหน้าแรกของหนังสือพิมพ์ ให้ความลึกเพียงหนึ่งในสามของย่อหน้าหนังสือพิมพ์ จึงเป็นสิ่งที่ต้องเตือนอยู่บ่อย ๆ ว่า ข่าวโทรทัศน์จะไม่สามารถมาแทนข่าวหนังสือพิมพ์ได้ ทั้งข่าวโทรทัศน์และข่าววิทยุไม่สามารถให้ข้อเท็จจริงได้เท่าหนังสือพิมพ์ ซึ่งผู้สื่อข่าวโทรทัศน์ก็ไม่ควรจะต้องพยายาม ผู้ชมจะไม่สามารถรับรายละเอียดได้มากและในที่สุดก็จะเบื่อหน่าย”

แม้จะมีความแตกต่างระหว่างข่าวโทรทัศน์กับข่าวหนังสือพิมพ์ แต่ในการนำเสนอขึ้น การพิจารณาถึงคุณค่าของข่าวก็เป็นหลักในการพิจารณาว่า ข่าวใดควรจะไปสู่รับข่าวสาร ครุณี หิรัญรักษ์ (2529)กล่าวว่า “คุณค่าเหล่านี้จะขึ้นอยู่กับลักษณะของข่าว และความคิดเห็นของตัวบรรณาธิการเอง ข่าวบางข่าวจะมีองค์ประกอบของข่าวที่ซ้ำซ้อนกัน ดังนั้นในการพิจารณาถึงคุณค่าของข่าว เราจำเป็นต้องพิจารณาถึงคุณค่าดังต่อไปนี้

1. ความทันต่อเหตุการณ์ หมายถึงรวดเร็วฉับไวในการรายงานเหตุการณ์ให้ผู้อ่านได้ทราบทันที ดังนั้นข่าวจะต้องสด ใหม่และทันเหตุการณ์ อย่างไรก็ตามโดยทั่วไปข่าวบางข่าว จะมีลักษณะเป็นเหมือนสินค้าหรือวัตถุที่ใช้แล้ว โดยที่บางคนจะให้ความสนใจในข่าวที่ผ่านมา โดยเฉพาะข่าวที่ให้รายละเอียดตามหลังข่าวสด ที่ออกกระจายเสียงทางวิทยุ หรือโทรทัศน์
2. ความใกล้ชิด ความสนใจของผู้อ่านจะมีความสัมพันธ์กับความใกล้ชิดของเหตุการณ์ โดยที่ผู้อ่านจะให้ความสนใจในข่าวที่ตนเองมีส่วนหรือมีความใกล้ชิด ไม่ว่าจะเป็นการรู้จักบุคคลในข่าว สถานการณ์และสถานที่ที่เกี่ยวข้องในข่าว ผู้อ่านจะให้ความสนใจในสิ่งที่ใกล้ตัวเอง หรือชุมชนของตนเอง มากกว่าในสิ่งหรือชุมชนที่ไกลออกไปจากตัวเอง
3. ความขัดแย้ง คนส่วนใหญ่จะให้ความสนใจอย่างมากต่อเหตุการณ์ที่มีความขัดแย้งหรือมีการเผชิญหน้า เช่น ข่าวเกี่ยวกับการสู้รบสงคราม เป็นต้น นอกจากนั้นจะเป็นความขัดแย้งทั่วไป เช่น ความขัดแย้งระหว่างมนุษย์กับธรรมชาติ มนุษย์กับสัตว์ หรือระหว่างเชื้อชาติต่อเชื้อชาติ
4. ความเด่น ความเด่นในด้านต่างๆ ไม่ว่าจะจะเป็นในด้านของบุคคล สถานที่ และสิ่งของ มักจะเป็นสิ่งที่ดึงดูดและกระตุ้นความอยากรู้ อยากเห็นของผู้อ่าน จุดเด่นต่างๆ เหล่านี้ เป็นสิ่งที่

หนังสือพิมพ์มักจะนำเสนอเพื่อสนองความต้องการในกลุ่มผู้อ่าน

5. ความต่อเนื่อง บรรณาธิการหนังสือพิมพ์มักจะนำเรื่องราวต่างๆ ที่เกิดขึ้นและมีผลกระทบโดยตรงต่อชีวิต ความเป็นอยู่ของผู้อ่านมาเสนอในหน้าหนังสือพิมพ์เสมอ เช่น ข่าวเกี่ยวกับการทำงานของการประปา การไฟฟ้า ภาษีอากร การสไตรค์ การว่างงาน ฯลฯ เป็นต้น ซึ่งเรื่องราวดังกล่าวมีผลกระทบโดยตรงต่อผู้คนในชุมชน

6. ความใหญ่โตหรือความสำคัญของเรื่องหรือเหตุการณ์ สัญชาติญาณมนุษย์โดยทั่วไป มักจะมีความสนใจในเรื่องที่ใหญ่โตและเป็นเรื่องคอขาดบาดตายและมีจำนวนหรือขนาดใหญ่โต เช่น อุบัติเหตุรถชนหรือรถกว่าตายหมู่ เครื่องบินตก น้ำท่วม ฯลฯ เป็นต้น

7. องค์ประกอบอื่นๆ ได้แก่ ความแปลก ความผิดปกติ ความตื่นเต้นตกใจ เร้าอารมณ์ เช่น อารมณ์ทางเพศ ความเปล่าเปลี่ยว ความไม่ยุติธรรม ความกตัญญู และความตลกขบขัน เป็นต้น

คุณค่าดังกล่าวทั้ง 7 ประการนี้ คุณค่าของข่าวในด้านความใหม่หรือความทันต่อเหตุการณ์ ความใกล้ชิดผู้อ่าน ได้รับคะแนนของความมีคุณค่าของข่าวมากที่สุด รองลงไปได้แก่ คุณค่าของความต่อเนื่องของผลกระทบและความขัดแย้ง”

กาลดุงและรุก(Galtung and Ruge, 1973) ได้แนะว่า สำหรับในเรื่องของเหตุการณ์แล้ว คุณค่าของข่าวควรจะอยู่ที่ เป็นเรื่องที่เพิ่งเกิด เกี่ยวข้องกับบุคคลสำคัญ เป็นไปในแง่ลบ และเป็นเรื่องน่าประหลาดใจ (John Fiske, 1987)

นิติพัฒน์ วิจิตรภาพและบุษนา จินดากุล (2535) ได้พิจารณาคุณค่าของข่าวออกเป็น 5 ประการ คือ

1. ทันต่อเหตุการณ์ (Timeliness) หมายถึงความสดของข่าว (Freshness) ความใหม่ ความรวดเร็ว เป็นหัวใจสำคัญของข่าว ข่าวที่สดคือข่าวที่มีประสิทธิภาพ การรายงานเหตุการณ์ที่เพิ่งเกิดขึ้นล่าสุดจะทำให้ผู้ชมสนใจ เพราะโดยธรรมชาติมนุษย์จะอยากทราบเหตุการณ์ที่เกิดขึ้นใหม่ล่าสุด ข่าวยังมีความสดมาก คุณค่าข่าวก็จะมากขึ้นด้วย

2. ความใกล้ชิด (Nearness, Proximity) คือความสัมพันธ์ของข่าวกับผู้ชม ถ้าข่าวนั้นเกี่ยวข้องกับใกล้ชิดกับผู้ชม จะยิ่งเพิ่มความสนใจให้กับผู้ชม เพราะมนุษย์เรทุกคนย่อมสนใจเหตุการณ์ที่เกิดขึ้นใกล้ตัวเองมากกว่าเหตุการณ์ที่เกิดขึ้นในที่ไกลๆ ความใกล้ชิดนี้อาจจะใกล้ในทางภูมิศาสตร์ หรือใกล้ทางสังคมก็ได้ เช่น เหตุการณ์เกี่ยวกับบ้านเกิดเมืองนอน เกี่ยวกับญาติ พี่น้อง สำหรับชาวบ้านจะมองความใกล้ชิดในแง่ของประโยชน์ ถ้าข่าวนั้นมีส่วนเกี่ยวข้องกับประโยชน์ที่ตนจะได้รับก็จะยิ่งเพิ่มความสนใจ

3. ผลสะท้อน (Consequence) ผลที่เกิดขึ้นจากข่าวมีมากน้อยเพียงใด ถ้าข่าวนั้นก่อให้เกิดผลกระทบต่อคนในสังคมมาก ข่าวนั้นก็จะมีคุณค่า เช่น เหตุการณ์รถชนกันเกิดความเสียหายเพียงเสียค่าซ่อม 100 - 200 บาท กับเหตุการณ์รถชนกันจนเป็นเหตุให้มีผู้เสียชีวิต ทั้ง 2 เหตุการณ์เป็นข่าว แต่ข่าวแรกเป็นข่าวที่ไม่มีคุณค่า ส่วนข่าวหลังมีคุณค่าแก่สังคมในแง่ที่จะเป็นเครื่องเตือนใจให้ระมัดระวังอุบัติเหตุ ผลกระทบนี้อาจเป็นผลกระทบในทางที่ดีหรือไม่ดีก็ได้ ถ้าเป็นผลกระทบในทางที่ไม่ดี จะก่อให้เกิดการเตรียมการป้องกัน

4. ความสำคัญ (Prominence) ความสำคัญของบุคคล ข่าวที่เกี่ยวข้องกับบุคคลที่มีชื่อเสียงมักเป็นข่าวที่ได้รับความสนใจ เช่น นายกรัฐมนตรีหรือบุคคลสำคัญอื่นๆ ที่ประชาชนกำลังสนใจ เมื่อบุคคลเหล่านี้ไปทำอะไรเกี่ยวกับสาธารณชนก็มักจะเป็นข่าวเสมอ แม้จะเป็นกิจกรรมธรรมดา แต่ถ้ากระทำโดยบุคคลที่มีชื่อเสียงก็สามารถทำให้เกิดข่าวที่มีคุณค่าได้ ความสำคัญของสถานที่ เช่น บ้านอธิบดีกรมตำรวจภูขโมยทรัพย์สิน ข่าวนี้ถือเป็นข่าวที่มีคุณค่าเพราะความสำคัญของสถานที่ แต่ถ้าขโมยขึ้นบ้านประชาชนทั่วไปอาจจะไม่เป็นข่าวเลย เพราะสถานที่ไม่ได้มีความสำคัญอะไร

5. ความสนใจของมนุษย์ (Human Interest)

5.1 ข่าวที่เกี่ยวข้องกับตัวเอง เช่น เขาคัดหมาแพะเป็นประจำทุกวัน แต่อยู่ๆ มีข่าวว่าคนที่คัดหมาแพะจะทำให้เป็นโรคหัวใจวาย

5.2 ข่าวที่แปลกประหลาด ผิดธรรมชาติ เช่น หมูคลอดลูกเป็นแมว

5.3 ข่าวเกี่ยวกับสัตว์ เช่น ข่าวเกี่ยวกับการเลี้ยงแมวเลี้ยงสุนัข

5.4 ข่าวเกี่ยวกับสวัสดิการสังคม

5.5 ข่าวเกี่ยวกับการประกวด เช่น การประกวดนางงามจักรวาล

ข่าวประเภทความสนใจของมนุษย์ เป็นข่าวที่ขยายวงออกไปได้อีกมาก แต่ละท้องถิ่นจะไม่เหมือนกัน ขึ้นอยู่กับความสนใจของบุคคลสำคัญ

สำหรับการทำหน้าที่ผู้สื่อข่าว นั้น จะต้องมียุทธศาสตร์ดังนี้

1. การเป็นผู้ที่มีบุคลิกอยากรู้อยากเห็น (Curiosity) เพราะความอยากรู้อยากเห็นนี้เป็นส่วนกระตุ้นให้เกิดความกระตือรือร้น สนใจเหตุการณ์ที่อุบัติรอบๆตัว โดยชักนำสู่ความสงสัยใคร่รู้ ถึงสาเหตุความเป็นมาของเหตุการณ์ จะกระตือรือร้นออกไปค้นหาข้อเท็จจริงที่ถูกปิดบังเอาไว้ เพื่อนำมาตีแผ่ให้สาธารณชนได้ทราบ

2. เป็นคนช่างสังเกต (Observance) เป็นบุคลิกคล้ายกับนักสืบต้องเป็นคนช่างสังเกตในรายละเอียดเล็กๆ น้อยๆ ของข้อเท็จจริงที่ประกอบกันขึ้นเป็นข่าว เนื่องจากรายละเอียดเล็กๆน้อยๆ เหล่านี้อาจเป็นรายละเอียด ที่ถูกสร้างขึ้นเพื่อปกปิดร่องรอยเหตุการณ์ ที่อาจกลายเป็นข่าวใหญ่ได้

3. ไม่วางใจใครง่าย ๆ (Cynical) หรือเป็นคนช่างสงสัย บุคลิกนี้แม้จะทำให้ดูเหมือนคนมองโลกในแง่ร้ายอยู่ตลอดเวลา แต่การไม่วางใจใครง่าย ๆ หรือเป็นคนช่างสงสัย จะทำให้ผู้ที่มิอาชีพเกี่ยวกับงานข่าว ได้คอยสอดส่องและกำกับการปฏิบัติงานของเจ้าหน้าที่ของรัฐในฐานะตัวแทนของประชาชนได้ดียิ่งขึ้น

4. การมีจมูกไวต่อข่าว (Nose for news) บุคลิกนี้เปรียบเสมือนกับเป็น “ประสาทสัมผัสที่หก” (Sixth sense) ของนักหนังสือพิมพ์หรือผู้สื่อข่าวเกี่ยวกับงานข่าว ซึ่งจะช่วยให้สามารถแยกแยะข้อเท็จจริงที่มีคุณค่าทางข่าว ออกจากข้อมูลที่ได้รับมาทั้งหมดไว้ รวมทั้งแยกแยะเงื่อนไขที่แฝงอยู่ในข้อเท็จจริงที่เป็นเหตุการณ์ออกมาเพื่อนำไปสู่การเปิดโปงพฤติกรรมต่างๆ ได้ มีความสามารถทำงานภายใต้ความกดดันได้ เพราะผู้ประกอบอาชีพนี้จะต้องประสบกับความกดดันหลายรูปแบบ ทั้งความกดดันทางภาวะเศรษฐกิจ อันเนื่องจากรายได้ที่ได้จากการประกอบอาชีพไม่เพียงพอต่อการดำรงชีพ และความกดดันทางครอบครัว เนื่องจากภาระหน้าที่ อาจทำให้มีเวลาอยู่กับครอบครัวน้อยเกินไป นอกจากนี้ยังต้องมี “เส้นตาย” (Deadline) คอยกำกับการทำงาน จะต้องรวดเร็วและถูกต้องในช่วงเวลาอันจำกัดด้วย

อีวอร์ ยอร์ก (Yorke, 1995: 10 - 11) อธิบายผู้สื่อข่าวและบรรณาธิการข่าวสถานีโทรทัศน์บีบีซีแห่งประเทศอังกฤษ ได้กล่าวถึงคุณสมบัติของผู้สื่อข่าวโทรทัศน์ที่พึงประสงค์ว่า

1. มีการศึกษาที่ดี หมายถึง มีความรู้ความสามารถตรงตามที่สายงานข่าวต้องการ เช่น รัฐศาสตร์ เศรษฐศาสตร์ หรือแม้แต่วิทยาศาสตร์ เนื่องจากองค์กรข่าวมองว่า การศึกษานิเทศศาสตร์ปัจจุบัน เน้นทฤษฎีมากกว่าปฏิบัติ ทำให้ประสิทธิภาพในการทำงานไม่แตกต่างจากผู้ที่ไม่ได้จบการศึกษาด้านนิเทศศาสตร์โดยตรง นอกจากนี้การรู้ภาษาที่สองก็นับเป็นข้อได้เปรียบ

2. มีความสนใจในข่าวและเหตุการณ์ปัจจุบัน นอกจากความรู้ความสนใจเฉพาะเรื่องแล้ว การตระหนักรู้ ในเหตุการณ์ปัจจุบันทั้งภายในและต่างประเทศก็เป็นเรื่องสำคัญ ผู้สื่อข่าวต้องสามารถแสดงความคิดเห็นทางการเมืองได้อย่างมีพลัง รวมทั้งสามารถสร้างจิตสำนึกทางสังคมได้ในระดับสูง และที่สำคัญผู้สื่อข่าวจะต้องไม่เข้าข้างฝ่ายใดฝ่ายหนึ่ง

3. มีสิ่งยืนยันความใฝ่ฝันในการเป็นผู้สื่อข่าว เช่น เคยเขียนเรื่องลงในนิตยสารประจำโรงเรียนหรือวิทยาลัย ซึ่งสามารถเป็นเครื่องบ่งชี้ถึงความสนใจที่แท้จริงได้

4. มีบุคลิกภาพที่เหมาะสม งานข่าวโทรทัศน์เป็นงานที่เกี่ยวข้องกับเครื่องมืออย่างหลีกเลี่ยงไม่ได้ เนื่องจากมีเรื่องของกระบวนการผลิตและเทคนิคที่ซับซ้อนเข้ามาเกี่ยวข้อง พอๆ กับที่ ต้องอาศัยความชำนาญในด้านบรรณาธิการ ดังนั้นหากผู้สื่อข่าวไม่ตระหนักถึงคุณค่าของการทำงานเป็นทีม คุณสมบัตินี้ก็ไม่มี ความหมาย

5. สามารถทำงานหน้าจอโทรทัศน์ได้ การมีบุคลิกหน้าตาและน้ำเสียงที่ดีได้รับการยอมรับ จะทำให้ผู้สื่อข่าวสามารถเพิ่มโอกาสให้กับตัวเองได้

6. มีความชำนาญอื่นๆ เช่น สามารถใช้คอมพิวเตอร์ เครื่องตัดต่อภาพ กล้องถ่ายภาพ
7. มีความสามารถในการเขียน หมายถึง ความสามารถในการเขียนและการเข้าถึงแง่มุมในการทำข่าว

พิศิษฐ์ ขวลาธวัช (2525) ได้กล่าวถึงคุณสมบัติของผู้ประกอบวิชาชีพด้านวารสารศาสตร์ว่า ทุกวิชาชีพจะมีลักษณะพิเศษแตกต่างกันไป บางวิชาชีพต้องมีคุณสมบัติพิเศษ เช่น วิชาชีพทางด้านวารสารศาสตร์ ซึ่งผู้สื่อข่าวควรมีคุณสมบัติดังนี้

1. มองเหตุการณ์ต่างไปจากบุคคลอื่น คุณสมบัติข้อนี้คือการเสาะแสวงหาข้อเท็จจริง ก่อนหรือหลังเหตุการณ์ที่เกิดขึ้น เพื่อรายงานสิ่งที่หามาได้ให้สังคมได้รู้
2. ความเป็นคนขี้สงสัย เป็นผลสืบเนื่องมาจากข้อแรก กล่าวคือ คุณสมบัติของความเป็นคนขี้สงสัย มีผลทำให้ผู้สื่อข่าวมองเหตุการณ์หรือข้อเท็จจริงแตกต่างไปจากผู้อื่น และก่อให้เกิดความรู้สึกที่อยากรู้อยากเห็น
3. มีความถูกต้องเที่ยงตรงในการเสนอข่าว (Accuracy)
4. มีความจดจำที่ดี (Recognition of story) เพราะงานข่าวเป็นงานที่พลาดไม่ได้
5. ความแม่นยำ ตั้งแต่เริ่มต้นของข่าวจนจบมีจุดสำคัญตรงไหน มีรายละเอียดอย่างไร จะหาได้ในที่แห่งใด ผู้สื่อข่าวจะต้องเก็บรายชื่อบุคคลในข่าวให้ครบถ้วนและถูกต้อง
6. ใช้ภาษาชัดเจนเข้าใจง่าย (Clarity)
7. มีมนุษยสัมพันธ์ที่ดี (Pleasant)
8. สามารถปรับตัวให้เข้ากับสถานการณ์ต่างๆ ได้ง่าย (Adjusting approach)
9. มีความรวดเร็วในการทำงาน (Speed)
10. มีความคิดริเริ่ม
11. รู้แหล่งข่าว (Knowing news source)
12. เครื่องมือต่อการตรวจสอบรายชื่อของบุคคลในข่าว (Checking names)
13. การสร้างความสนิทสนม (Building contacts)
14. การสร้างความพึงพอใจให้แก่เจ้าหน้าที่ตำรวจ (Retaining the favour of the police) เพราะจะช่วยให้ทำข่าวได้สะดวก
15. การรักษาคำมั่นสัญญา
16. การแก้ไขปรับปรุงตนเองอยู่เสมอ (Improvement)

ครุณี หิรัญรักษ์ (มธช.การข่าวและบรรณาธิกรณ หน่วยที่ 10-15, 2532: 88-90) กล่าวว่า ผู้สื่อข่าวเป็นบุคคลที่มีความสำคัญยิ่งต่อการรวบรวมข่าว เพราะผู้สื่อข่าวจะเป็นบุคคลแรกที่

รวบรวมข้อเท็จจริง มารายงานให้ผู้อ่านได้ทราบ ผู้สื่อข่าวนอกจากจะมีความรู้ความเข้าใจอย่างดีเกี่ยวกับเรื่องของข่าวแล้ว ผู้สื่อข่าวจะต้องมีคุณสมบัติของการเป็นผู้สื่อข่าวที่ดี ซึ่งมีดังต่อไปนี้

1. รู้แหล่งข่าว (Source)
2. ติดตามความคืบหน้า (Continuity) ผู้สื่อข่าวจะต้องคอยติดตามข่าวและติดตามบุคคลตลอดเวลา เพื่อจะสามารถทำข่าวแต่ละข่าวให้สมบูรณ์และถูกต้องให้มากที่สุด
3. ใฝ่ต่อการรับรู้ (Surveillance) ผู้สื่อข่าวจะต้องมีความใฝ่ต่อการรับรู้ในสิ่งที่เกิดขึ้นรอบด้าน โดยเฉพาะด้านสิ่งแวดล้อมทางสังคม ซึ่งจะเป็นที่มาของข่าวในแต่ละวัน
4. มีความอยากรู้อยากเห็น (Curiosity)
5. มีความคิดสร้างสรรค์ (Creativity)
6. มีความกล้า (Courage) ผู้สื่อข่าวที่ดีจะต้องมีความกล้าที่จะเผชิญภัยอันตรายที่อาจมาจากบุคคล สถานที่หรือเหตุการณ์ได้ทุกขณะ และในขณะเดียวกันก็จะต้องมีความกล้าในการยืนหยัดและให้เหตุผลที่เป็นจริงได้โดยไม่หวั่นเกรงอิทธิพลใดๆ
7. มีความอดทน (Endurance)
8. มีความซื่อตรง (Integrity)
9. มีความรู้ (Knowledge ability)

นอกจากนี้ผู้สื่อข่าวจะต้องมีคุณสมบัติพิเศษประกอบ ซึ่งเป็นความสามารถที่เกิดจากตัวผู้สื่อข่าวเองเป็นเบื้องต้น และคุณสมบัติเหล่านี้ จะช่วยเสริมให้การรวบรวมข่าวมีประสิทธิภาพมากขึ้นได้แก่

1. มีความสามารถในการหาสิ่งที่น่าสนใจ และสิ่งที่เกิดขึ้นกับตัวผู้อ่าน
2. มีความสามารถในการพบปะผู้คนทุกแบบทุกวัย เพื่อหาข่าวจากพวกเขาเหล่านั้น
3. มีความมั่นใจในตัวเอง และสามารถทำให้บุคคลที่อยู่รอบข้างรู้สึกสบายใจ ไม่อึดอัดใจในการสนทนาด้วย
4. มีความสามารถในการพูดและการเขียนภาษาไทยได้อย่างดี
5. มีความสามารถในการหาแหล่งข่าวและข้ออ้างอิงที่มีคุณภาพ
6. มีความรับผิดชอบและตรงต่อเวลา
7. มีความสามารถในการเก็บรักษาหรือปกปิดความลับ ทำตามคำขอร้องและปฏิบัติตามคำสั่ง

8. มีความมุ่งหวังที่จะปฏิบัติหน้าที่ นอกเหนือจากการที่ต้องปฏิบัติตามปกติ
9. มีความสามารถในการทำงานอย่างรวดเร็วและถูกต้อง
10. มีความระลึกอยู่เสมอว่า ข้าพข้าวมจะมีชื่อเสียงจากหลายๆ ทางด้วยกัน
เสมอ ผู้สื่อข่าวจะพิจารณาหรือตัดสินใจได้ ก็ต่อเมื่อได้ชื่อเสียงจริงมาให้
มากที่สุด
11. มีความสนใจในทุกๆ ด้าน
12. มีความรอบรู้กว้างและมีพื้นฐานการศึกษาที่ดีพอ
13. มีมุกสำหรับหาข่าว ทั้งนี้หมายถึงว่า ผู้สื่อข่าวจะต้อง
 - 13.1 มีความสามารถในการที่จะรู้ว่า ข่าวแบบไหนเป็นที่สนใจของผู้อ่าน
โดยทั่วไป
 - 13.2 มีความสามารถในการแกะรอยหรือติดตามสิ่งเล็กๆ น้อยๆ
อันจะเป็นชนวนไปสู่การค้นพบข่าวสำคัญ ๆ
 - 13.3 มีความสามารถในการที่จะรู้ถึงความสำคัญของข้อเท็จจริง
หลายอย่าง ที่สามารถนำมาเชื่อมโยงกับเหตุการณ์ที่เกิดขึ้น
14. มีไหวพริบและความแหลมคมในการสังเกตการณ์
15. มีความสนใจและรักการอ่าน
16. มีความรู้ในเรื่องศัพท์อย่างกว้างขวาง

2.2 แนวคิดหลักจริยธรรมในการเสนอข่าว

ความเป็นวิชาชีพของนักสื่อสารมวลชนไม่ได้ขึ้นอยู่กับเฉพาะความรู้ความสามารถและการสั่งสมประสบการณ์แต่เพียงเท่านั้น หากปราศจากหลักจริยธรรมในการดำรงความเป็นวิชาชีพ นักสื่อสารมวลชนนั้นก็อาจจะไม่แตกต่างกับมิงฉาชีพหรือผู้ประพฤติออกนอกกฎนอกทางของความเป็นนักสื่อสารมวลชนที่ดี

อิศรา อมันตกุล (2508) เห็นว่า นักข่าวที่ดีนั้น ควรมีหลักจริยธรรมสำหรับยึดเป็นแนวในการปฏิบัติหน้าที่ของนักข่าว หลักจริยธรรมนั้น ได้แก่

1. นักข่าวพึงกระทำทุกสิ่งทุกอย่างในอำนาจหน้าที่ของตน เพื่อให้รายงานข่าวที่เสนอออกสู่ประชาชนคนอ่าน มีความถูกต้องเที่ยงแท้แน่นอนที่สุด ก่อนที่จะรายงานข่าวหนึ่งข่าวใดออกไป นักข่าวพึงใช้ความรู้และความสามารถตรวจสอบ จนกระทั่งมั่นใจว่า จะไม่ผิดพลาด การบิดเบือนข้อเท็จจริงก็ดี และหรือการระงับยับยั้งข้อเท็จจริงไว้ด้วยเจตนาที่ดี ย่อมไม่ใช่วิสัยของนักข่าวที่ซื่อสัตย์ต่อวิชาชีพ

2. พี่งระลึกว่า ปึงเจกชนทุกคนมีสิทธิที่จะป้องกันชื่อเสียงเกียรติยศและเอกภาพของเขาไว้ สิทธิคังกล่าวนี้พี่งได้รับความเคารพจากนักข่าว โดยจงดเว้นไม่เสนอข่าว อันเป็นการละเมิดเรื่องราว ส่วนตัวของบุคคลใด เว้นไว้แต่ได้พิจารณาเห็นแล้วว่า จำเป็นจะต้องกระทำเพื่อประโยชน์ของ ส่วนรวม

3. ในการเสนอรายงานข่าวอันผิดพลาดหรือเป็นเท็จออกไป หนังสือพิมพ์จะต้องแก้ไขข่าว นั้น ให้ถูกต้องโดยรีบด่วนที่สุด ในเนื้อที่ซึ่งประชาชนคนอ่านจะมองเห็น ได้ง่าย

4. ในการเสนอรายงานข่าว พี่งถือเป็นข้อห้ามเด็ดขาดที่จะไม่แทรกแซงความคิดเห็นปะปน ลงไปด้วย ข่าวกับความคิดเห็นจะต้องแยกออกจากกันโดยเด็ดขาด

5. ควรใช้ดุลยพินิจให้ละเอียดรอบคอบเกี่ยวกับแหล่งที่มาของข่าว เพื่อป้องกันมิให้ข่าวที่ เสนอออกสู่ประชาชนคนอ่านกลายเป็นโฆษณาชวนเชื่อ เพื่อผลประโยชน์ของบุคคลบางคนหรือ บางกลุ่ม อนึ่งในกรณีที่จำเป็น นักข่าวจะต้องปกปิดแหล่งข่าว ที่มาของข่าวซึ่งตนได้รับรายงานให้ เป็นความลับโดยเข้มงวดที่สุด

6. ในการเสนอข่าวอาชญากรรม นักข่าวพี่งระลึกไว้ให้แม่นยำว่า ผู้ต้องหาในคดีต่างๆ ยังเป็นผู้บริสุทธิ์อยู่ เว้นไว้แต่เขาจะตกเป็นจำเลยตามการชี้ขาดของศาลที่มีอำนาจตามกฎหมาย นักข่าวที่ดีย่อมจักไม่ด่วนประณามผู้ต้องหาว่า เป็นผู้กระทำผิด เพื่อสร้างรสนชาติต้นตอให้เกิดอยู่ ในการเสนอข่าวของคนเป็นอันขาด

7. นักข่าวที่ดีนักหนังสือพิมพ์ที่ดีจะรับสินบนไม่ว่าจะมาในรูปไหนไม่ได้ทั้งนั้น หรือจะ ปลอ่ยให้ผลประโยชน์ส่วนตัว มีอิทธิพลเหนือความสำนึกในความเป็นธรรมและความเป็นกลาง ย่อมไม่ได้คังกัน

8. ข่าวและเรื่องราวที่ก่อความเสื่อมทรามทางศีลธรรม เช่นเดียวกับข่าวและเรื่องราวที่เป็น ภัยต่อความมั่นคง เสถียรภาพและอธิปไตยของชาติ ไม่พี่งเสนอโดยเด็ดขาด

ศุภา ศิริมานนท์(2528)ได้เสนอหลักจริยธรรมในการเสนอข่าวไว้ดังต่อไปนี้

1. หลักว่าด้วย ความจริงที่แท้จริง (Objectivity)

นักหนังสือพิมพ์ย่อมได้รับความคาดหวังจากผู้อ่านทุกๆ ไปว่า คำบอกเล่าข่าวสารที่ เขารายงานจะหมดจด ครบถ้วน ไม่ลำเอียง ไม่ว่าจะเป็แงใดของข่าว นั่นคือคาดหวังว่า เขาจะไม่ สอดแทรกทัศนคติส่วนตัวหรือความรักความชังส่วนไปนารายงานข่าวนั้นๆ ลักษณะการใหญ่ๆ ของ สิ่งที่เรียกขานว่า ความจริงที่แท้จริงได้แก่ ลักษณะการ 5 อย่างคือ

1.1 ความไม่เป็นฝักเป็นฝ่าย (Impartiality) ถ้าหาการายงานข่าวชิ้นที่เสนอนั้นเกี่ยวกับความ ชัดแย้งกันของฝ่ายต่างๆสองฝ่าย หรือหลายฝ่ายไม่ว่าจะพิพาทหรือขัดแย้งกันอย่างไรๆ และ หรืออย่างซ่อนเร้นอำพราง นักหนังสือพิมพ์ผู้เสนอรายงาน ก็พี่งต้องเสาะหาทรรศนะต่างๆของทุก ฝ่ายมาเสนอให้หมด และต้องเสนอด้วยความสมดุลอย่างมีเหตุผล ในกรณีที่เกี่ยวข้องปริมาณ

ของแต่ละพรรคด้วย การจะประพฤติปฏิบัติได้ดีตามหลักเกณฑ์ที่กล่าวมานี้ ฟังดูมันอาจจะง่าย ๆ แต่ในการปฏิบัติจริงๆ แล้วมันออกจะยากทีเดียว เพราะอะไร ก็เพราะว่าตัวของนักหนังสือพิมพ์ โดยทั่วไปนั่นเอง มักจะมีความคิดความเห็นแรงไปในทางใดทางหนึ่ง แรงใดแรงหนึ่งอยู่แล้วโดยปกติ

1.2 ความปราศจากข้อขัดแย้งทางผลประโยชน์ (Absence of Conflict of Interest)

การมีส่วนพัวพันโดยมีมูลเหตุหรือโดยมีจุดมุ่งหมาย และหรือการมีส่วนพัวพันกับองค์กรแห่งใดแห่งหนึ่ง ย่อมทำให้เป็นกรณีที่หมิ่นเหม่มากที่นักหนังสือพิมพ์นั้นๆ ต้องถูกสงสัยว่า เขาจะสังกัด เป็นฝักเป็นฝ่าย อาทิเช่น สมมติว่านักหนังสือพิมพ์คนใดคนหนึ่งเป็นผู้ช่วยปฏิบัติงาน ร่วมมืออย่างแข็งขันอยู่ในองค์กร ที่ดำเนินเกี่ยวกับภาวะแวดล้อมของบ้านเมืองแล้ว เขาก็ได้รับคำสั่งให้ไป ทำข่าวเกี่ยวกับกิจการอุตสาหกรรมบางอย่าง ซึ่งทำให้เกิดความสับสนโครกแก่ท้องถิ่น ก็ไม่มี ปัญหาเลยว่า รายงานข่าวเขาจะไม่ถูกสงสัยว่า สอดแทรกไว้ด้วยความลำเอียงนับแต่ต้นจนปลาย หรือ อาทิเช่น นักหนังสือพิมพ์คนใดที่เป็นสมาชิกขององค์กรทางการเมือง ถ้าหากเขาถูกสั่งให้ ออกไปทำข่าวเกี่ยวกับความเคลื่อนไหวทางการเมือง รายงานข่าวของเขาก็ย่อมจะถูกสงสัยว่า มีอิทธิพลของความคิดทางการเมืองอย่างใดอย่างหนึ่งครอบงำอยู่

1.3 โอกาสของการปฏิเสธ (Opportunity of Denial) สิ่งซึ่งจะทำให้หลีกเลี่ยงกับ ความจริงที่แท้จริง พลังพลาดหรือเอนเอียงไปได้โดยนัยไม่ถึง หรือโดยคาดไม่ถึง ก็ได้แก่ การตัดคู่ทางหรือตัดโอกาสที่จะให้คนใดคนหนึ่งปฏิเสธข้อกล่าวหาอย่างใดอย่างหนึ่ง ซึ่งมีผู้กล่าวหาเขาเสีย ทั้งๆที่ ว่าโดยแท้แล้ว การให้โอกาสดังกล่าวนี้ก็นับว่า เป็นขั้นตอนของหลักปฏิบัติธรรมดาๆ แต่เนื่องจาก เหตุที่ความบีบรัดของเวลา ซึ่งมักจะทำให้นักหนังสือพิมพ์ต้องทำงานให้เสร็จอย่างเร่งด่วนภายใน ช่วงระยะเวลาอันจำกัด จนกระทั่งนักหนังสือพิมพ์รายนั้นๆ ไม่สามารถที่จะไปพบปะผู้ถูกกล่าวหา ด้วยตนเองได้ โอกาสที่ผู้ถูกกล่าวหาจะแสดงข้อปฏิเสธของเขาต่อสาธารณะจึงถูกตัดออกไปโดยปริยาย ในกรณีการกล่าวหาเช่นว่านี้ ไม่ว่าจะเป็นการกล่าวหาอย่างร้ายแรงเท่าใด หลักจริยธรรมของหนังสือพิมพ์กำหนดไว้ว่า ถ้าหากจะเสนอข้อกล่าวหา ก็จะต้องให้โอกาสผู้ถูกกล่าวหา แสดงข้อปฏิเสธของเขาด้วย ถึงแม้ว่าผู้ถูกกล่าวหาเหล่านั้นๆ ยังมีชื่อเสียงของศาลสถิตยุติธรรม

1.4 การละเว้นจากความลำเอียงต่อผู้ใกล้ชิด (Avoidance of Cronyism) นักหนังสือพิมพ์ บางประเภท เช่น นักข่าวอาชญากรรม ซึ่งมีการติดต่อกับตำรวจตามสถานีตำรวจต่างๆ มักจะได้รับ การดำเนินว่า ละเมิดหลักปฏิบัติทางจริยธรรมในข้อนี้ยิ่งกว่านักข่าวอื่นๆ หรืออย่างน้อยก็ถูกสงสัยว่า มีความลำเอียงต่อผู้ซึ่งถือว่า เป็นแหล่งเบาะแสของข่าว เนื่องจากไปติดต่อกับพัวพันอย่างใกล้ชิดกับ แหล่งข่าวตลอดเวลา จนกระทั่งผลงานของเขาเกือบจะกลายเป็นสิ่งซึ่งทำให้เขาได้ชื่อว่า เป็น เจ้าหน้าที่ประชาสัมพันธ์ส่วนตัวอย่างไม่เป็นทางการของตำรวจ หรือมีเจตนาอย่างน้อยก็ทำให้ จิตใจของนักหนังสือพิมพ์รายนั้นๆ แกว่งไกวไปในทางที่อยากจะทำให้เป็นประหนึ่งเจ้าหน้าที่ ซึ่งมีใช้ทางการของฝ่ายตำรวจ

1.5 การละเว้นจากความเคียดแค้นพยาบาท(Avoidance of Vengeance) ด้านที่ตรงข้ามกับความกล้าเอียงต่อผู้ใกล้ชิดก็คือ ความเคียดแค้นพยาบาท ความสำนึกอันนี้ อาจเกิดขึ้นจากการที่นักหนังสือพิมพ์ไม่ได้รับความอนุเคราะห์ที่เกื้อกูลจากเจ้าหน้าที่ ซึ่งเขาไปติดต่อกับการปฏิบัติเสาะหาข่าวสาร เขามักแสดงความรู้สึกออกมาในทำนองเคียดแค้นพยาบาทคนใดคนหนึ่งเป็นพิเศษ

เมื่อใดที่ปรากฏว่า ความชิงชังเป็นส่วนนุกกลกลายเป็นเครื่องกีดขวาง ในอันที่จะทำข่าวเกี่ยวกับนุกกลใดนุกกลหนึ่งเป็นการเฉพาะ ความชิงชังนั่นเองก็จะเป็นผลให้การทำข่าวไม่เป็นผลสมมาคหมาย และเมื่อนั้นเองลักษณะการที่เรียกว่า “ความจริงที่แท้จริง” ก็ร่วงลงหรือชวดเซลง นับว่าเป็นอันตรายต่อการปฏิบัติงาน

2. หลีกกว่าด้วยความสัตย์จริง(Honesty)

ประวัติการณ์ของนักหนังสือพิมพ์ไม่ว่าในประเทศของเราหรือในประเทศที่เจริญก้าวหน้าแล้วไหนๆ ล้วนแต่เป็นประวัติการณ์ ซึ่งมักจะเต็มไปด้วยคำเล่าลือเกี่ยวกับพฤติกรรมของนักหนังสือพิมพ์ประเภทที่“เขียนข่าวตัวเอง” หรือนัยหนึ่งนักหนังสือพิมพ์ยกเมฆ งานของพวกเขาอยู่ในลักษณะ“อุตสาหกรรมการทำข่าว” หรือนั่งเขียนข่าว

พฤติกรรมของนักหนังสือพิมพ์ประเภทนี้ เท่าที่เล่าลือกันมาตั้งแต่ยุคก่อนๆ จนกระทั่งปัจจุบันนั้น บางเรื่องบางรายก็ฟังดูน่าอัศจรรย์ราวกับนิยาย นอกจากกรณีเกี่ยวกับการเขียนข่าวหรือการทำเรื่องยกเมฆแล้ว ก็ยังมีการกระทำผิดๆ ชนิดไร้จริยธรรม ไร้ยางอาย ประเภทเบ็ดเตล็ดอื่นๆ อีกมากมายหลายอย่าง ผลของการประพุดผิดๆ กระทำผิดๆ เช่นว่านั้น ในทางหนึ่งก็นับว่า เป็นการเสี่ยงอย่างยิ่งต่อความเสียหายเมื่อถูกจับได้ และว่าที่จริงตามคำกล่าวเล่าลือนั้น ก็แสดงว่าพวกนักหนังสือพิมพ์นักข่าวมักจะถูกจับได้อยู่เสมอมา โดยนักหนังสือพิมพ์ที่ผิดๆ หรือที่อยู่ในประเภทซื่อถือสัตย์ ประเภทมีคุณธรรม มีจริยธรรม

หลักการทางจริยธรรมได้กำหนดลงไว้เกี่ยวกับกรณี “ความสัตย์จริง” นี้ เป็น

2 ประการด้วยกันคือ

ประการที่1 ต้องเสนอรายงานข่าวที่เป็นจริง มิใช่เสนอนิยาย

ประการที่2 นักหนังสือพิมพ์ต้องรักษาว่าจาทได้ให้คำมั่น หรือที่ตกปากลงคำกับใครเขาไว้

3. หลีกกว่าด้วย การลอกคัดเรื่องของคนอื่นแล้วก็ทึกทักเขาเป็นของตัวเอง(Plagiarism)

การขโมยลอกคัดคำบอกเล่าข่าวหรือเรื่องของคนอื่น แล้วก็ทึกทักเขาเป็นของตนเองนี้เข้าใจว่าจะเป็นวิธีปฏิบัติซึ่งกระทำอย่างแพร่หลายกว้างขวางมาก ทั้งๆที่เป็นวิธีปฏิบัติซึ่งขัดหลักจริยธรรมอย่างชัดๆ เงื่อน ไขตามหลักกำหนดของจริยธรรมข้อนี้ถือว่า การที่นักหนังสือพิมพ์

คนใดคนหนึ่ง จะใช้ประโยชน์จากข้อเขียน หรือรายงานข่าวของนักหนังสือพิมพ์อีกคนหนึ่งว่า เป็นแหล่งเผยแพร่ของคำบอกเล่าข่าวสารที่เขาจะกระทำขึ้น หรือสร้างสรรค์ให้ขยายตัวกว้างขวางยิ่งขึ้น นั้น ไม่อยู่ในเกณฑ์ที่ว่าด้วยความผิดจริยธรรมขโมยเรื่องของคนอื่นแล้วทึกทักว่า เป็นของตน เพราะสิ่งที่เรียกว่า ข้อเท็จจริง หรือ facts เป็นสิ่งที่ใครจะจดทะเบียนลิขสิทธิ์ผูกขาดไม่ได้ ข้อเท็จจริงหรือสิ่งที่ใครๆ ก็เอาไปใช้ประโยชน์ได้

ภาวะที่เรียกว่า “ การลอกคัดเรื่องของคนอื่นแล้วก็ทึกทักเอาเป็นของตน ” นั้น ได้แก่ การลอกคัดจริงๆ ไม่ว่าจะลอกคัดแต่เพียงเฉพาะส่วนสาระสำคัญหรือไม่ว่าจะลอกคัดทั้งดุ้น ลอกคัดชนิดคำต่อคำ แล้วก็ใส่ชื่อของตนเองลงไปโดยทึกทักว่า คนทำเรื่องนั้นขึ้น การลอกคัดคำบอกเล่าข่าวสาร และเรื่องราวของคนอื่นแล้วก็ทึกทักเอาเป็นของตนเองเสียหน้าตาเฉยนั้น ในวิชาวารสารศาสตร์ถือว่า เป็นการผิดหลักจริยธรรมอย่างร้ายแรง ไม่ว่าจะพิจารณาจากแง่ของศีลธรรมหรือไม่ว่า จะพิจารณาจากแง่ของความเห็นแก่ตนเองอย่างหน้าด้าน

4. หลักว่าด้วย ความบังควรและไม่บังควรซึ่งมนุษย์พึงปฏิบัติต่อมนุษย์(Human Decency) หลักจริยธรรมของหนังสือพิมพ์ข้อนี้ จะเป็นปัญหาในเรื่องของอคติหรือความลำเอียง

3 ประการคือ

1. ปัญหาเกี่ยวกับความลำเอียงต่อคนต่างเชื้อชาติหรือต่างภาษา ในการเสนอรายงานข่าว หรือในการแสดงทัศนคติของหนังสือพิมพ์ต้องระบุเฉพาะตัว ไม่กระทบต่อเชื้อชาติหรือพื้นเพของผู้กระทำผิด

2. ปัญหาเกี่ยวกับความลำเอียงต่อคนต่างศาสนา นักหนังสือพิมพ์ต้องไม่วิพากษ์เกี่ยวกับศาสนา หรือมีวิชีหาศาสนาทำเป็นเรื่องขบขันหรือเยาะหยัน และเมื่อจะเขียนถึงศาสนาใดๆ ก็ดี หรือผู้นำทางศาสนาก็จะต้องระบุตำแหน่งและสมณะศักดิ์ให้ถูกต้องเคร่งครัด และอย่าไปกำหนดว่า เมื่อบุคคลใดนับถือศาสนาใดแล้ว เขาจะต้องทำหรือคิดสิ่งต่างๆ เพื่อประโยชน์อันคับแคบของผู้ถือศาสนาเดียวกัน

3. ปัญหาเกี่ยวกับความชิงชังน่ารังเกียจ นักหนังสือพิมพ์จะต้องใช้ถ้อยคำที่เหมาะสม ไม่ใช่ถ้อยคำที่แสดงต่อศีลธรรม หรือถ้อยคำใดที่จะทำให้เกิดความรู้สึกเคียดแค้นหรือตะคองในความหมายที่ไม่สมควรใช้

สมาคมนักหนังสือพิมพ์แห่งประเทศไทย ได้ประกาศจริยธรรมขึ้นเป็นทางการ เมื่อวันที่ 5 ธันวาคม 2510 โดยมีคำปรารภกำกับว่า

“โดยความหวังใจต่ออาชีพนักหนังสือพิมพ์ และมองเห็นความจำเป็นของการที่นักหนังสือพิมพ์ควรมีจริยธรรมไว้เป็นทางปฏิบัติ เพื่อความมีศักดิ์และปฏิญญาแห่งอาชีพของตน”

และได้กำหนดจริยธรรมของนักหนังสือพิมพ์ไว้ 7 ประการดังนี้

1. ความรับผิดชอบ (Responsibility) ได้แก่ความรับผิดชอบต่อผลประโยชน์อันชอบธรรมของปัจเจกชน สถาบัน ประเทศชาติ ศาสนา และราชบัลลังก์ ตรงกับหลักธรรมในพุทธศาสนา คือ "กัจฉญาณ"
2. ความมีเสรีภาพ(Freedom) ได้แก่ เสรีภาพที่มีความรับผิดชอบต่อคำกับ ตรงกับหลักธรรมในพุทธศาสนา คือปวารณา หรือธรรมาธิปไตย
3. ความเป็นไท(Independence) ได้แก่ ความไม่ตกเป็นทาสของใครทั้งทางกายและจิตใจ โดยอามิสสินจ้างอื่นใด ตรงกับหลักธรรมในพุทธศาสนา คือ ความไม่ยอมตกเป็นทาสของ อุกุศลมูล
4. ความจริงใจ(Sincerity) ได้แก่ ความไม่มีเจตนาบิดเบือน ผิดพลาดต้องรีบแก้ไข ตรงกับหลักธรรมในพุทธศาสนา คือ สัจจะ
5. ความเที่ยงธรรม(Impartiality) ได้แก่ความไม่ลำเอียง หรือความไม่เข้าใครออกใคร ตรงกับหลักธรรมในพุทธศาสนา คือ ความไม่มีอคติ 4 ประการ หมายถึงฉันทาคติ ความลำเอียงเพราะรัก โทสาคติ ความลำเอียงเพราะชังภยาคติ ความลำเอียง เพราะกลัว โมหาคติ ความลำเอียงเพราะหลง
6. ความมีใจเป็นนักกีฬา(Fair play) ได้แก่ การปฏิบัติอันดีงาม ไม่ละเมิดสิทธิส่วนบุคคล เว้นแต่จะเป็นเรื่องที่เกี่ยวข้องกับประโยชน์สาธารณะ ตรงกับหลักธรรมในพุทธศาสนา คือ สุปฏิบัติ
7. ความมีมารยาท(Decency) ได้แก่ การใช้ภาษาและภาพที่ไม่หยาบโผนและลามก อนาจารหรือต่อไปในทางดังกล่าว ตรงกับหลักธรรมในพุทธศาสนา คืออาจารย์สมบัติ

สมาคมนักข่าวแห่งประเทศไทย พ.ศ.2519 ได้กำหนดจรรยาบรรณไว้เป็นหลักปฏิบัติสำหรับนักข่าว 8 ประการ ดังนี้

1. จักต้องส่งเสริมและรักษาไว้ซึ่งเสรีภาพของการเสนอข่าวและความคิดเห็น
2. จักต้องให้ประชาชนได้ทราบข่าวเฉพาะที่เป็นจริง การเสนอข่าวสารใดๆ ออกพิมพ์โฆษณาเผยแพร่ ถ้าปรากฏว่า ไม่ตรงกับความเป็นจริงต้องรีบจัดการให้ถูกต้องโดยเร็ว
3. ในการจะให้ได้ว่า ภาพหรือเอกสารใดๆ มาเป็นของตนเพื่อประโยชน์ต่อการเสนอข่าว จักต้องใช้วิธีการที่สุภาพและสัตย์ซื่อเท่านั้น
4. จักต้องเคารพในความไว้วางใจของผู้ให้ข่าว และรักษาไว้ซึ่งความลับของแหล่งข่าว
5. จักต้องปฏิบัติหน้าที่ของตน โดยมุ่งหวังต่อสาธารณประโยชน์ ไม่ใช่ตำแหน่งหน้าที่ แสวงหาผลประโยชน์ส่วนตัว หรือหมุ่คณะใดๆ โดยไม่ชอบธรรม
6. จักต้องไม่กระทำการอันเป็นการบั่นทอนเกียรติ หรือความสัมพันธ์ของเพื่อนร่วมวิชาชีพ

3. กลุ่มศึกษาเรื่อง บุคลากรในองค์กรสื่อสารมวลชน

3.1 ทฤษฎีการวิเคราะห์บุคคลกรผู้ทำการสื่อสารในบริบทขององค์กรสื่อสารมวลชน

(The communicator in organization context)

ในการศึกษาการทำงานของนายสรรพศิริ วิรัชศิริในฐานะผู้บุกเบิกข่าวโทรทัศน์ ซึ่งเป็นวิชาชีพสื่อมวลชนแขนงหนึ่งนั้น ในลักษณะการทำงานข่าวโทรทัศน์นั้นจะต้องอาศัยการทำงานร่วมกับบุคคลอื่นๆ มีการแบ่งหน้าที่กันทำงาน เช่น ผู้สื่อข่าว ช่างภาพ ผู้เรียบเรียงข่าว บรรณาธิการข่าว เป็นต้น ดังนั้นการทำงานประเภทนี้ จึงเป็นการทำงานในลักษณะขององค์กร หน่วยที่เล็กที่สุดขององค์กรก็คือบุคลากร

ดิมมิกและคอยท์ (Dimmick & Coit, 1982) ได้เสนอระดับต่างๆ ของการวิเคราะห์องค์กรผู้ผลิตสื่อ โดยได้แบ่งเป็นระดับการวิเคราะห์ระดับบุคคลที่ทำงานด้านสื่อ(Mass Communicator) ถือเป็นการวิเคราะห์ระดับแรกของการวิเคราะห์องค์กรผู้ผลิตสื่อมวลชน ถึงแม้ว่า ปัจเจกบุคคลจะเป็นพนักงานหรือเจ้าหน้าที่ในองค์กร แต่ทว่า พวกเขาจะสามารถจะมีอิสรเสรีภาพในตัวเองได้ เภคณท์ที่ใช้วิเคราะห์ในระดับปัจเจกนี้ได้แก่ บทบาท ภูมิหลังทางสังคม ทักษะคืดส่วนบุคคล เพศ ศาสนา อายุ เป็นต้น

นอกจากนี้ประเด็นในการศึกษาบุคลากรอาจจะดูได้จาก

1. มิติด้านการฝึกอบรมและแรงจูงใจในการทำงาน

ได้แก่การศึกษาว่า บุคลากรในองค์กรได้รับการฝึกอบรมด้านวิชาชีพมาจากแหล่งใด เป็นการเรียนรู้ด้านทฤษฎี เช่นจากสถานศึกษา หรือเป็นการค่อยเรียนรู้จากการปฏิบัติขึ้นมา นอกจากนี้ยังเป็นการวิเคราะห์ในเชิงประเมินผล ถึงทักษะที่ได้รับจากการฝึกอบรม เช่น ทักษะทางด้านข่าวสาร อัน ได้แก่ การเก็บบันทึกและการนำเอาข้อมูลมาใช้ ซึ่งเป็นทักษะพื้นฐานของงานด้านสื่อสารมวลชน อีกมิติหนึ่งที่มีการศึกษาคือ เรื่องความพึงพอใจในการทำงาน อันประกอบไปด้วยหลายมิติ เช่น ความมั่นคงในการทำงาน บรรยากาศในการทำงาน ความก้าวหน้าในการงาน เป็นต้น

2. การบริหารและจัดการกับบุคลากร

เป็นส่วนหนึ่งของการใช้กลไกการบริหารองค์กร เพื่อให้บรรลุเป้าหมาย โรสทิน (Rosten, 1973) ศึกษาว่า กลไกที่ใช้ลดความขัดแย้งในการบริหารบุคลากรขององค์กรสื่อ ประกอบด้วย 3 กลไกคือ

- 2.1 กลไกการควบคุม เช่น การออกกฎระเบียบห้ามซุบซิบนินทากันในองค์กร
 - 2.2 กลไกการอบรมบ่มเพาะ เช่น การปฐมนิเทศน์ การจัดประชุมใหญ่เป็นระยะๆ
 - 2.3 กลไกการทำงานด้วยประเพณีขององค์กร (Tradition) ได้แก่ การสร้างระเบียบแบบแผนที่แน่นอนในการทำงานขององค์กรขึ้นมา เช่น การเสนอความคิดเห็นได้อย่างเท่าเทียมกันในการประชุม
3. บุคลิกภาพและความสามารถของนักสื่อสารมวลชน

ซัดสัน (Schudson, 1978) กล่าวว่า ความสำเร็จของบุคลากรในวิชาชีพสื่อสารมวลชนนั้น โดยทั่วไปมีลักษณะขึ้นๆ ลงๆ ไม่ค่อยสม่ำเสมอ เพราะต้องขึ้นต่อรสนิยมของตลาดที่ยากจะทำนายได้ การทำงานด้านสื่อจึงมีมิติที่เป็นศาสตร์และศิลป์ประกอบกัน ดังจะเห็นได้จากคุณลักษณะหรือความสามารถที่คนที่ทำงานด้านสื่อ ควรจะมีนั้นน่าจะประกอบด้วย

- รู้จักวิธีเรียกร้องความสนใจของสาธารณะได้
- รู้จักรสนิยมของสาธารณะในแต่ละช่วงเวลา และแต่ละสถานที่
- เป็นผู้เข้าใจสิ่งที่ผู้อื่นสื่อสารมาให้ และสามารถสื่อสารกลับไปได้
- ต้องเข้าใจระบบธุรกิจสื่อมวลชน
- ต้องมีความสามารถที่จะทำตนให้เป็นที่ชื่นชอบและรักใคร่ได้

4. การจัดแบ่งประเภทคนทำงานตามลักษณะของงาน

แมคควอล (McQuail, 1987) กล่าวว่า “ เราอาจจะจำแนกประเภทคนทำงานออกเป็นฝ่ายต่างๆ และในแต่ละกลุ่มก็จะมี การรับรู้บทบาทของตนเอง (Self- perception) และเป้าหมายของการทำงานที่แตกต่างกันไป เช่นในองค์กรหนังสือพิมพ์ซึ่งประกอบด้วย ผู้จัดการ ฝ่ายศิลป์ นักข่าวและช่างเทคนิค แคนเตอร์ (Cantor, 1971) ได้ศึกษาประเภทของคนทำงานในองค์กรสื่อที่มีหน้าที่ต่างๆ กัน มีภูมิหลังต่างๆ กัน เช่นผู้สร้างภาพยนตร์ กลุ่มผู้ทำละครโทรทัศน์ หรือนักข่าว โดยใช้เกณฑ์วัด 3 -4 เกณฑ์ เช่น

พวกที่ยังอยู่ในวัยหนุ่ม มีการศึกษาดี มีความทะเยอทะยานในวิชาชีพ เป้าหมายของคนกลุ่มนี้คือ การเป็นมืออาชีพ

พวกที่มีลักษณะเป็นศิลปินหรือนักประพันธ์ กลุ่มนี้จะสนใจการถ่ายทอดสุนทรียะหรือการถ่ายทอดความหมายไปยังคนดู

พวกที่มีอายุมาก มีการศึกษาน้อย ได้เข้ามาจากประสบการณ์และการคร่ำหวอดในวงการ กลุ่มนี้จะทำงานแบบประจำ

การศึกษาผู้ผลิตรายการโทรทัศน์ในฮอลลีวูดของแคนเตอร์ ได้แสดงให้เห็นว่า แม้ว่า

ผู้ผลิตรายการจะสามารถควบคุมและมีบทบาทอำนาจ ในเชิงบวกในการทำงานทุกระดับ แต่ปรากฏว่า เขากลับไม่มีความเป็นอิสระ แคนเตอร์ได้เสนอว่า รูปแบบของผู้ผลิตรายการขึ้นอยู่กับ การผสมผสานระหว่างภูมิหลังของแต่ละคน และประวัติของการทำงานรวมทั้งเป้าหมายทางวิชาชีพและการคำนึงถึงคุณค่าทางวิชาชีพ (Wright, 1986 : 69) นอกจากนี้ในการศึกษาของแคนเตอร์เกี่ยวกับองค์กรสื่อสารมวลชนในปี 1982

แคนเตอร์กล่าวว่า “ไม่ว่าผู้เป็นเจ้าของกิจการสื่อสารมวลชนจะผูกขาดขึ้นตรงกับรัฐบาลของประเทศสังคมนิยมและประเทศโลกที่สาม หรือแต่ละกิจการจะเป็นของเอกชนในความหลากหลายของสื่อในประเทศตะวันตกที่เป็นประชาธิปไตยก็ตาม กิจการสื่อสารมวลชนก็เป็นกิจกรรมที่มีลักษณะเป็นองค์กร เนื้อหาที่เกิดขึ้นจากการสร้างสรรค์ไม่เคยสำเร็จโดยศิลปินลำพังคนเดียว แต่โดยกลุ่มคน ซึ่งส่วนใหญ่ได้รับระเบียบแบบแผนมาจากองค์กร ในจำนวนคนเหล่านี้อำนาจในการตัดสินใจว่าจะนำอะไรมาออกอากาศหรือตีพิมพ์อะไรขึ้นอยู่กับคนเพียงไม่กี่คนและผู้คนที่ทำงานสร้างสรรค์ในบริบทเช่นนี้ ก็เป็นเหมือนลูกจ้างของกลุ่มคนเล็กน้อยที่มีอำนาจ ที่สามารถสั่งให้ทำงานต่อไปหรือไล่ออกก็ได้ ”

3.2 ทฤษฎีองค์กรในระบบราชการ (Bureaucracy Organization Theory)

ทฤษฎีองค์กรในระบบราชการเป็นทฤษฎีองค์กรสมัยเดิม (Classical Theory) โดยพัฒนามาจากนักสังคมวิทยา โดยทฤษฎีนี้กล่าวถึงองค์กรว่า “ เป็นเรื่องที่เกี่ยวข้องกับโครงสร้าง โครงสร้างขององค์กรที่เป็นทางการ ทศนะสมัยเดิมได้ให้ความหมายขององค์กรว่า องค์กรคือ โครงสร้างของความสัมพันธ์ อำนาจ เป้าหมาย บทบาท กิจกรรม การติดต่อสื่อสาร และปัจจัยอื่นๆ ที่มีอยู่เมื่อบุคคลทำงานร่วมกัน” (สมยศ นาวิการและสุสติ รุมาคม, 2520)

ระบบราชการจะพบได้ในองค์การการเมือง องค์การศาสนา องค์การธุรกิจ องค์การทหาร องค์การการศึกษาและองค์การอื่นๆ คำว่า องค์การแบบราชการจะมีความหมายที่แตกต่างกันหลายอย่างคือ ความหมายในสมัยเดิมจะหมายถึงแนวคิดทางด้านรัฐศาสตร์ ความหมายสำหรับคนโดยทั่วไปแล้ว องค์การแบบราชการจะหมายถึง ผลเสียขององค์กรที่มีขนาดใหญ่ เช่น ความล่าช้า “ Red Tape”ของระเบียบวิธีปฏิบัติงานต่างๆ จากการวิเคราะห์ของ แมกซ์ เวบเบอร์ (Max Weber, 1947) “ความหมายขององค์การแบบราชการจะมุ่งไปยังแนวคิดทางสังคมวิทยาที่ว่าด้วย การจัดให้ถูกต้องตามหลักของเหตุผลของกิจกรรมต่าง ๆ ที่จะต้องทำร่วมกัน จะอธิบายถึงรูปแบบหรือการออกแบบขององค์การ และการกำหนดพฤติกรรมของสมาชิกภายในองค์การ”

การใช้รูปแบบขององค์การแบบราชการให้เกิดประโยชน์สูงสุดนั้น เวบเบอร์ เชื่อว่า องค์การจะต้องใช้กลยุทธ์ทางการออกแบบดังต่อไปนี้

1. งานทุกอย่างที่จำเป็นต่อการประสบความสำเร็จตามเป้าหมาย จะต้องมีการแบ่งงานกันทำ กลยุทธ์เช่นนี้ ก็คือการแบ่งงานกันทำตามความถนัดนั่นเอง ซึ่งจะทำให้ผู้ปฏิบัติงานมีความเชี่ยวชาญในงานและรับผิดชอบ ต่อผลการปฏิบัติงานที่มีประสิทธิภาพตามภาระหน้าที่ของพวกเขา

2. งานทุกอย่างจะต้องปฏิบัติตามระบบของกฎเกณฑ์ต่างๆ เพื่อเป็นหลักประกันของความ เป็นแบบอย่างเดียวกันและการประสานงานของงานต่างๆ เหตุผลของการปฏิบัติงานเช่นนี้ ก็คือ ผู้บริหารสามารถที่จะขจัดความไม่แน่นอนในการปฏิบัติงานของแต่ละบุคคล อันเนื่องมาจาก ความแตกต่างของแต่ละบุคคลได้

3. สมาชิกแต่ละคนหรือหน่วยงานแต่ละหน่วยขององค์การ จะต้องรับผิดชอบต่อ ผู้บังคับบัญชาของเขา สำหรับการกระทำของเขาเองและของผู้ที่อยู่บังคับบัญชาของเขา สำหรับการกระทำของเขาเอง และของผู้ที่อยู่บังคับบัญชาของเขา อำนาจหน้าที่ที่ใช้โดยผู้บังคับบัญชา จะขึ้นอยู่กับความรู้ทางด้านความชำนาญ และ ได้รับมอบหมายมาจากผู้บังคับบัญชาระดับสูงสุด ซึ่งให้เกิดเป็นสายการบังคับบัญชาขึ้นมา

4. หน่วยงานแต่ละหน่วยขององค์การจะต้องปฏิบัติหน้าที่ในลักษณะที่ไม่เกี่ยวกับ ตัวบุคคล จะต้องปฏิบัติหน้าที่ในลักษณะที่เป็นทางการ เป้าหมายของการปฏิบัติเช่นนี้ ก็คือ ต้องการที่จะป้องกันไม่ให้เรื่องของบุคคลิก เข้ามาขัดขวางการประสบความสำเร็จตามเป้าหมายของ แผนงาน ไม่มีการให้ผลประโยชน์ที่ขึ้นอยู่กับความสัมพันธ์ทางด้านมิตรภาพหรือความคุ้นเคย ส่วนบุคคล

5. การจ้างงานในองค์การแบบราชการ จะขึ้นอยู่กับคุณสมบัติทางด้านเทคนิค การเลื่อน ตำแหน่งจะขึ้นอยู่กับความอาวุโสและการประสบความสำเร็จ

แมกซ์ เวบเบอร์ (Max Weber, 1947) ยังได้กล่าวถึงองค์ประกอบของระบบราชการ ซึ่งเป็นองค์ประกอบสำหรับองค์การแบบราชการที่สมบูรณ์หรืออุดมคติ ซึ่งในทางปฏิบัติแล้ว องค์การอาจจะมีคุณลักษณะที่เป็นไปตามลักษณะเหล่านี้ เพียงบางอย่างเท่านั้น

การบังคับบัญชาที่เป็นไปตามลำดับชั้น (Hierarchy) ในองค์การแบบราชการ เป้าหมายโดย ส่วนรวมขององค์การจะถูกแบ่งออกเป็นเป้าหมายย่อย งานหรือกิจกรรมต่างๆ ที่มีความสำคัญต่อ การประสบความสำเร็จตามเป้าหมายเหล่านี้ จะมีการแบ่งแยกย่อยเหมือนกัน ซึ่งจะเป็นไปตามหลัก ของการแบ่งงานกันทำตามความชำนาญเฉพาะอย่าง (Specialization) อำนาจและ

อำนาจหน้าที่ที่จะมีการมอบหมายไปยังระดับต่ำ เริ่มต้นจากระดับสูงสุดจากผู้บังคับบัญชาแต่ละคน ไปยังผู้อยู่ใต้บังคับบัญชาของเขา แต่ละตำแหน่งหน้าที่ที่มีอำนาจหน้าที่อย่างสมบูรณ์ สำหรับขอบเขตของงานของตำแหน่งหน้าที่นั้น การแบ่งงานกันทำ ความสามารถในการทำงาน อำนาจหน้าที่ ความรับผิดชอบและส่วนประกอบอื่นๆ ของงานจะกำหนดไว้อย่างชัดเจน ผู้บังคับบัญชาแต่ละคน จะต้องรับผิดชอบต่อผู้บังคับบัญชาของเขาที่อยู่สูงขึ้นไป สำหรับการกระทำและการตัดสินใจที่เกี่ยวกับงานของเขาและของผู้อยู่ใต้บังคับบัญชาของเขา ดังนั้นการดำเนินงานทั้งหมดขององค์การจะมีการจัดระเบียบ และมีสายการบังคับบัญชาที่ชัดเจน แต่ละตำแหน่งหน้าที่ที่จะต้องรับผิดชอบ สำหรับกิจกรรมที่ตำแหน่งหน้าที่นั้นๆ จะปฏิบัติและควบคุมได้เป็นอย่างดีที่สุด

ขอบเขตของอำนาจหน้าที่ของแต่ละตำแหน่งหน้าที่ระบุไว้อย่างชัดเจน และไม่มีทางที่จะก้าวข้ามอำนาจหน้าที่กับตำแหน่งอื่นๆ ได้ ด้วยระเบียบวิธีปฏิบัติเช่นนี้ องค์การแบบราชการจะก่อให้เกิดการบังคับบัญชาโดยลำดับชั้น หรือโดยโครงสร้างขององค์การ โครงสร้างขององค์การขนาดใหญ่ องค์การใดองค์การหนึ่งจะมีความซับซ้อนมาก

นอกจากนี้องค์ประกอบทางด้านคุณลักษณะวิชาชีพ(Professional Qualities)ก็มีส่วนสำคัญ องค์การแบบราชการจะมีคุณลักษณะทางด้านวิชาชีพเพราะว่า การคัดเลือกจะเป็นไปอย่างเสรี และขึ้นอยู่กับความสามารถของผู้ชำนาญเฉพาะอย่าง ที่ได้รับการฝึกอบรมมาเป็นอย่างดีแล้ว ทักษะจะเรียนรู้โดยการฝึกอบรมเฉพาะอย่างและจากประสบการณ์ พวกเขาจะถูกวัดด้วยการทดสอบที่มองเห็นได้ชัด เจ้าหน้าที่คนใดคนหนึ่ง เมื่อจะต้องปฏิบัติหน้าที่ของเขาเกี่ยวข้องกับบุคคลอื่นๆ นั้น จะต้องปฏิบัติในลักษณะของความเป็นทางการ และความไม่เกี่ยวข้องกับตัวบุคคล(Impersonal) บุคคลแต่ละคนจะมีเสรีภาพส่วนบุคคลสูงมาก โดยเฉพาะอย่างยิ่งในขอบเขตที่ไม่ได้เกี่ยวข้องกับงานโดยตรง แต่เขาจะถูกจำกัดด้วยอำนาจหน้าที่และการควบคุม ในขอบเขตของภาระหน้าที่สำหรับตำแหน่งหน้าที่ของเขา เขาจะต้องอยู่ภายในข้อบังคับขององค์การ และต้องไม่ทำให้องค์การได้รับความเสียหายอันเนื่องมาจากการติดต่อของเขา กับสังคมภายนอก ผลตอบแทนจะถูกกำหนดขึ้นมา โดยความต้องการทางด้านงานทำ ไม่ใช่ความสามารถส่วนบุคคล เจ้าหน้าที่ที่ได้รับการแต่งตั้ง ยกเว้นเฉพาะเจ้าหน้าที่ระดับสูงสุด เจ้าหน้าที่ระดับสูงสุดขององค์การจะดำรงตำแหน่งของเขาด้วยการเลือกตั้ง

ความก้าวหน้าในตำแหน่งหน้าที่โดยลำดับชั้น(Career Aspects) ก็เป็นลักษณะอีกแบบหนึ่งขององค์การแบบราชการ ซึ่งส่งเสริมให้คนมีความก้าวหน้าในตำแหน่งหน้าที่ที่เป็นไปตามลำดับชั้น การเลื่อนตำแหน่งจะเป็นไปตามความมีอาวุโสและการประสบความสำเร็จ ซึ่งผู้บังคับบัญชาจะเป็นผู้ตัดสินใจด้วยการใช้ดุลยพินิจ การไล่ออกจะกระทำก็ต่อเมื่อมีสาเหตุที่ชัดเจนเท่านั้น องค์การแบบราชการจะให้ความมั่นคงในอาชีพมากที่สุด

นอกจากนี้การมององค์การแบบราชการนั้น ยังพิจารณาในลักษณะของอำนาจหน้าที่และอำนาจที่ถูกต้องตามทำนองคลองธรรม(Legal Authority and Power) ซึ่งจะเป็นอำนาจหน้าที่ที่มาจากสถาบัน บุคคลใดก็ตามที่มีตำแหน่งหน้าที่ ย่อมจะมีอำนาจที่จะใช้ได้อย่างถูกต้องตามทำนองคลองธรรม อำนาจดังกล่าวไม่ใช่อำนาจส่วนบุคคล แต่จะเป็นอำนาจสถาบัน และเนื่องจากผู้มีตำแหน่งหน้าที่จะได้รับการคัดเลือก โดยพิจารณาถึงความสามารถทางด้านเทคนิค เขาย่อมจะใช้อิทธิพลของเขา อันเนื่องมาจากความเชี่ยวชาญได้ ยกเว้นเฉพาะเจ้าหน้าที่ระดับสูงสุด เขาก็จะมีอำนาจมาจากการเลือกตั้ง

ส่วนของการใช้อำนาจและการบังคับจะถูกจำกัดอยู่กับกฎ ข้อบังคับขององค์การ และระเบียบวิธีปฏิบัติ(Rules Regulation and Procedures) ซึ่งเป็นตัวควบคุมการตัดสินใจในระบบราชการ

เมื่อมองถึงโครงสร้างองค์การแบบราชการแล้ว สมยศ นาวิกานและสุคติรุมาคม(2520) ได้พิจารณาผลดีและผลเสียขององค์การแบบราชการดังนี้

ข้อดีขององค์การแบบราชการมีอยู่หลายอย่างด้วยกันคือ การแบ่งงานกันทำเฉพาะอย่าง โครงสร้าง ความสามารถที่จะคาดการณ์ และความมั่นคง ความมีเหตุผล และความเป็นประชาธิปไตย องค์การแบบราชการจะให้คุณลักษณะเหล่านี้ แต่อย่างไรก็ตาม ไม่ใช่ทุกคนจะเห็นด้วยกับคุณลักษณะเหล่านี้ ข้อดีอีกด้านหนึ่งขององค์การแบบราชการ คือการแบ่งงานกันทำตามความถนัด(Specialization) ซึ่งจะช่วยให้เป้าหมายทางด้านการเพิ่มผลผลิต ประสิทธิภาพความสำเร็จ องค์การแบบราชการจะช่วยให้คนใช้ความชำนาญเฉพาะอย่างในงานที่เขามีความถนัดได้ ในองค์การขนาดใหญ่ที่มีความซับซ้อน จะมีการแบ่งงานกันทำตามความชำนาญเฉพาะอย่าง เป็นจำนวนพัน เพื่อการผลิตเป็นจำนวนมาก เช่น อุตสาหกรรมการผลิตรถยนต์ เป็นต้น

องค์การแบบราชการเป็นแนวทางอย่างหนึ่งที่ใช้ในการแก้ไขความซับซ้อนได้ ด้วยการทำให้แต่ละตำแหน่งหน้าที่มีความง่ายลง บุคคลที่ดำรงตำแหน่งหน้าที่ใดหน้าที่หนึ่ง ย่อมจะมีความสามารถที่จะจัดการ เกี่ยวกับรายละเอียดของหน้าที่นั้นได้ องค์การแบบราชการส่งเสริมให้มีการแบ่งงานกันทำ ตามความชำนาญเฉพาะอย่าง ทั้งในระดับของงานและระดับของผู้บริหาร

นอกจากนี้ในแง่ผลดีต่อโครงสร้าง องค์การแบบราชการจะให้ความสำคัญต่อโครงสร้างภาระหน้าที่ของแต่ละตำแหน่งหน้าที่ที่กำหนดขึ้นมา จะมีสายการบังคับบัญชาที่เรียงลำดับจากสูง

ไปหาตำแหน่งต่างๆระดับ โครงสร้างขององค์การจะแสดงให้เห็นถึงความสัมพันธ์ ระหว่างหน้าที่ต่างๆ ที่เป็นไปตามหลักของเหตุผล เป็นแนวทางที่จะนำไปใช้ในกรณีที่คนแต่ละคนมีข้อจำกัด ซึ่งจะเป็นการจำกัดขอบเขตของงานของบุคคลใดบุคคลหนึ่ง ด้วยการพิจารณาถึงขอบเขตความสามารถของเขา ผู้บริหารคนใดคนหนึ่งไม่ควรจะมีผู้ได้บังคับบัญชาามากจนเกินไป

ความสามารถในการคาดการณ์และความมั่นคง(Predictability and Stability) ก็เป็นข้อดีอีกส่วนหนึ่งขององค์การแบบราชการ ทั้งนี้ข้อดีในส่วนนี้ได้มาจากการมีกฎ ข้อบังคับ โครงสร้าง วิชาชีพ และองค์ประกอบแบบอื่นๆ ซึ่งก่อให้เกิดความแน่นอน และเป็นหลักประกันให้แก่ผู้อยู่ในองค์การ

นอกจากนี้ความมีเหตุผล(Rationality) ก็เป็นอีกคุณลักษณะที่ดีอีกประการหนึ่ง องค์การที่มีเหตุผลจะต้องเป็นองค์การที่ปราศจากการทำตามอำเภอใจ ของบุคคลใดบุคคลหนึ่งและการใช้ระบบอุปถัมภ์ องค์การจะตั้งขึ้นอยู่กับบุคคลที่มีคุณสมบัติที่ดีที่สุด โดยพิจารณาจากความสามารถในการทำงานของพวกเขา อำนาจในองค์การ ที่มีเหตุผลนั้นจะต้องเป็นอำนาจที่ถูกต้องตามทำนองคลองธรรม แหล่งที่มาของอำนาจจะต้องเป็นสถาบัน ไม่ใช่ตัวบุคคลหรือประเพณีนิยม

องค์การระบบนี้ ยังมีส่วนสนับสนุนต่อประชาธิปไตย ความสามารถของบุคคลใดบุคคลหนึ่งจะเป็นสิ่งที่มีค่า เพราะมีโอกาสที่จะได้รับการฝึกอบรม การสมัคร และการคัดเลือกสำหรับหน้าที่การงานนั้นเปิดโอกาสให้กับทุกๆ คน ซึ่งเป็นการบรรลุถึงจุดมุ่งหมายทางด้านประชาธิปไตย อย่างไรก็ตามสมยศ นาวิกาน และสุสติ รุมาคม(2520) ได้ให้ข้อยกเว้นว่า เจ้าหน้าที่ระดับสูงสุดอาจจะต้องดำรงตำแหน่งหน้าที่ของเขา นอกเหนือจากการใช้พื้นฐานทางระบบราชการ ดังนั้นอิทธิพลขององค์การแบบราชการอาจจะถูกจำกัด ซึ่งมองในอีกระดับหนึ่งแล้วอาจจะขัดแย้งกับความเป็นประชาธิปไตยได้

ในส่วนข้อเสียขององค์การระบบราชการนั้นก็มียุ่หลายข้อเช่นกัน ความเป็นทางการหรือความไม่เกี่ยวกับตัวบุคคล(Impersonality) เนื่องจากองค์การแบบราชการจะให้ความสำคัญกับความเป็นระเบียบ สิ่งที่สามารถทำได้ และความมีเหตุผล จึงเรียกองค์การแบบราชการว่า รูปแบบองค์การที่เป็นเครื่องจักร ซึ่งแสดงให้เห็นเป็นนัยว่า องค์การแบบราชการจะละเลยปัญหาทางด้านตัวบุคคลอันเป็นองค์ประกอบเบื้องต้น ภายในองค์การ ดังนั้นองค์การแบบราชการอาจจะเรียกได้ว่าเป็น องค์การที่ปราศจากคน คนได้ถูกพิจารณาว่า เป็นสิ่งที่ไม่มีความรู้สึก ไม่มีอารมณ์ เป็นปัจจัยอย่างหนึ่งในการผลิต ไม่ใช่เป็นสิ่งที่มีความซับซ้อน และไม่มีคุณลักษณะพิเศษเฉพาะตัว

องค์การแบบราชการถือว่า ตัวบุคคลจะต้องเป็นรองจากองค์การ บุคคลจะถูกเปลี่ยนบุคลิกให้เป็นไปตามความต้องการทางด้านระเบียบวิธีปฏิบัติงานที่เป็นมาตรฐาน ความรับผิดชอบ และอื่นๆ การขาดความกระตือรือร้นเป็นสิ่งที่มักจะเกิดขึ้นเสมอ นอกจากนี้ข้อเสียจากการที่ต้องรักษาไว้ต่อกฎข้อบังคับ และวิธีปฏิบัติงานที่มีอยู่เป็นจำนวนมากในองค์การแบบราชการ ยังต้องมีค่าใช้จ่าย การถือระเบียบแบบแผนมากเกินไป (Red Tape) เป็นค่าที่ได้รับความนิยมแพร่หลายมากในการอธิบายถึงความล่าช้า และการมีข้อจำกัดที่มากเกินไปของระเบียบวิธีปฏิบัติแบบราชการ

ความตายตัว (Rigidity) การอยู่กับที่และความไม่คล่องตัว เป็นข้อเสียที่ทำให้เห็นว่า องค์การแบบราชการจะไม่มี การปรับตัว ซึ่งขัดแย้งกับกฎของการปรับตัวเบื้องต้นทางธรรมชาติ การยึดติดอยู่กับข้อบังคับย่อยจะก่อให้เกิดการรักษาไว้ซึ่งระเบียบแบบแผนเก่าๆ ความเป็นทางการจะมีอยู่เสมอ องค์การแบบราชการจะมีแบบของความมีเหตุผล โดยเฉพาะ เมื่อต้องเผชิญกับแรงผลักดันใหม่ๆ เช่น การคิดค้นสิ่งใหม่ๆ องค์การแบบราชการจะมีทัศนคติต่อสิ่งเหล่านี้ในลักษณะที่เป็นสิ่งก่อก่อให้เกิดความยุ่งเหยิง องค์การที่มีลักษณะตายตัวหรือไม่ยืดหยุ่นนั้น จะเห็นว่าการคิดค้นสิ่งใหม่ๆ เป็นสิ่งที่ไม่จำเป็น นอกจากนี้ภายใต้ลักษณะขององค์การประเภทนี้ยังก่อให้เกิดข้อจำกัดการแบ่งแยกแผนกงาน (Limitations of Categorization) การยึดถือการแบ่งแยกประเภทของกิจกรรมและบุคคลอย่างเคร่งครัดมาจากการรักษาประโยชน์ทางด้านการประสานงานและการแบ่งงานกันเฉพาะอย่าง

ในการศึกษาชีวิตและผลงานของนายสรรพศิริ วิรัชศิริ ผู้วิจัยได้ใช้แนวคิดเรื่อง การศึกษามันที่ก่อก่อชีวิตบุคคล เพื่อเป็นแนวทางศึกษาภูมิหลัง ความคาดหวัง ปฏิกริยาที่มีต่อ ประสิทธิภาพแต่ละช่วงวัย ประสิทธิภาพที่เกิดขึ้น การสะสมประสิทธิภาพ การสร้างความเข้าใจต่อ สถานการณ์และเหตุการณ์ต่างๆ ที่เกิดขึ้น เพื่ออธิบายทัศนคติ แรงจูงใจต่างๆ ที่เกิดขึ้นในชีวิตของ สรรพศิริ ตลอดจนเพื่อให้เห็นพฤติกรรมแต่ละช่วงวัยของสรรพศิริ

ส่วนแนวทางการศึกษาวงจรชีวิต นำมาศึกษาจุดเชื่อมต่อหรือขั้นตอนของชีวิต ช่วงแรกเกิด ช่วงวัยรุ่น ช่วงที่เข้ารับการศึกษา ช่วงการทำงานในแต่ละแห่ง จุดผกผันของชีวิต โดยเฉพาะการถูกปลดจากการทำงานในฐานะสื่อมวลชน เพื่อจะวิเคราะห์ถึงการเผชิญปัญหา การแก้ปัญหา ตลอดจนกระบวนการปรับตัวหลังจากผ่านจุดเชื่อมต่อไปแล้ว

สำหรับทฤษฎีการวิเคราะห์บุคคลกรผู้ทำการสื่อสารในบริบทขององค์กรสื่อมวลชน เพื่อศึกษาว่า ในขณะที่ของการทำหน้าที่สื่อมวลชนของสรรพศิริ องค์กรที่สรรพศิริดำเนินการอยู่นั้นมีสภาพเป็นเช่นไร โดยการศึกษาหน่วยขององค์กรที่เล็กที่สุดคือ บุคคลในองค์กร การศึกษา

ความเชื่อมโยงระหว่างองค์กรที่ทำหน้าที่สื่อมวลชนกับสรรพสิริ ว่ามีปัจจัยเกี่ยวพันหรือเป็นอุปสรรคอย่างไร อะไรเป็นมูลเหตุ การดำรงตนในฐานะนักสื่อสารมวลชนซึ่งเป็นวิชาชีพแขนงหนึ่งควบคู่กับการทำหน้าที่สื่อของรัฐ ได้เกือถูกลหรือขัดแย้งกันอย่างไรบ้าง

ส่วนการนำแนวคิดเรื่องข่าวโทรทัศน์และผู้สื่อข่าวโทรทัศน์ มาพิจารณาเพื่อใช้เป็นกรอบในการศึกษาในแง่การทำงาน และการทำหน้าที่สื่อมวลชนของนายสรรพสิริ วิริยศิริว่า ดำเนินไปอย่างไรบ้างและในแง่วิชาชีพแล้วมีการขัดแย้งและอุปสรรคอะไรบ้าง

การนำแนวคิดเรื่องหลักจริยธรรมของผู้สื่อข่าว ก็เพื่อมาพิจารณาใช้ในการศึกษาว่าการดำรงสถานภาพของสรรพสิริ มีลักษณะอย่างหนึ่งอย่างใดที่เข้ากับหลักจริยธรรมบ้าง ซึ่งหากไม่สามารถใช้หลักจริยธรรมนี้อะไรคือสาเหตุ อะไรคือที่มาของอุปสรรค และอุปสรรคนั้นเป็นถึงกีดขวางการยึดหลักจริยธรรมอย่างไรบ้าง

การนำทฤษฎีองค์การแบบราชการมาใช้ก็เพื่อพิจารณาว่า ในการทำงานของสื่อมวลชนนั้น โดยคุณลักษณะทางด้านวิชาชีพ อาจจะมีลักษณะที่เกิดการขัดแย้งกับ องค์การที่สรรพสิริกำลังดำเนินการอยู่ในขณะนั้น ไม่ว่าจะเป็นการทำงานในกรมประชาสัมพันธ์หรือในบริษัทไทยโทรทัศน์ จำกัด รูปแบบขององค์การมีผลอย่างไรหรือไม่ต่อการดำรงความเป็นอิสระของสื่อมวลชน

งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

(1) งานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับโทรทัศน์และข่าวโทรทัศน์

ผลการวิจัยของสินิทธิ์ สิทธิรักษ์ (2533) เรื่อง กำเนิดโทรทัศน์ไทย (พ.ศ.2493-2500) พบว่า มีมูลเหตุหลายประการทั้งทางด้านเศรษฐกิจ สังคม และการเมือง ที่มีส่วนผลักดันให้สถาบันโทรทัศน์ถือกำเนิดขึ้น โดยเฉพาะอย่างยิ่ง ดูเหมือนว่า ปัจจัยทางการเมืองจะมีบทบาทสำคัญไม่น้อยทีเดียว ด้วยในช่วงเวลาดังกล่าวนับเป็นระยะ “หัวเลี้ยว” อีกครั้งหนึ่งของสังคมไทยที่การต่อสู้ทางการเมืองและการสื่อสาร เพื่อเผยแพร่อุดมการณ์ที่แตกต่างกันดำเนิน ไปอย่างลึกซึ้งรุนแรง ทั้งในระดับประเทศและระหว่างประเทศ มีผลให้จอมพล ป.พิบูลสงคราม ตัดสินใจสั่งการให้ดำเนินการนำเทคโนโลยีใหม่ล่าสุดทางการสื่อสารเข้ามาในประเทศอย่างฉับไว สถาบันโทรทัศน์ในสังคมไทยจึงถูกสถาปนาขึ้นบนรากฐานของกลไกการโฆษณาของรัฐที่มีอยู่เดิม นั่นคือ

การอาศัยองค์กรและบุคลากรของกรมประชาสัมพันธ์ เป็นแกนหลักในหน่วยงานที่ตั้งขึ้นใหม่ ในชื่อว่า “บริษัทไทยโทรทัศน์ จำกัด” สรรพสิริ วิรยศิริ เป็นบุคคลคนหนึ่งในจำนวนนี้

ผลการวิจัยของธีรารัตน์ พันทวี (2537) เรื่อง การวิเคราะห์กรอบของกระบวนการผลิตข่าวโทรทัศน์ พบว่า โดยทั่วไปสถานีโทรทัศน์ทั้ง 5 แห่ง ดำเนินการอยู่ภายใต้กรอบการทำงานดังนี้คือ (1) ระเบียบว่าด้วยวิทยุกระจายเสียงและวิทยุโทรทัศน์ (2) นโยบายสถานี (3) ระบบบริหารและกฎระเบียบของสถานี (4) จรรยาบรรณทางวิชาชีพ และ (5) นโยบายแห่งขององค์กรผู้ควบคุมดูแล ทั้งนี้โดยมีการปรับเปลี่ยนไปตามเงื่อนไขและสภาพการณ์ทางการเมือง ซึ่งส่งผลกระทบให้เกิดแรงกดดันในส่วนของเจ้าหน้าที่รัฐที่เข้ามาร่วมกำกับดูแลนโยบาย และภาวะการทำงานของผู้นำองค์กรด้านการผลิตข่าว

ผลการวิจัยของพรสุรีย์ ชนะศรีตีบวงศ์ (2534) พบว่า กระบวนการคัดเลือกข่าวโทรทัศน์ 5 ขั้นตอนดังนี้คือ 1. ขั้นตอนการเลือกรื่องที่จะทำเป็นข่าว 2. ขั้นตอนการถือข่าว- ทำข่าว 3. ขั้นตอนการตัดต่อ-ลงเสียง 4. ขั้นตอนการคัดเลือกและจัดเรียงลำดับความสำคัญของข่าว 5. ขั้นตอนการคัดเลือกเพื่อออกอากาศ ผลการศึกษาแสดงให้เห็นว่า กระบวนการคัดเลือกข่าวโทรทัศน์นั้น มีความแตกต่างกันไปตามประเภทของข่าว ขึ้นอยู่กับปัจจัยในด้านต่างๆ ได้แก่ 1. ปัจจัยทางด้านบุคลิกลักษณะเฉพาะตัวและภูมิหลังของนักข่าว 2. ปัจจัยในเรื่องความกดดันของเวลาและข้อจำกัดของสถานี 3. ปัจจัยทางด้านนโยบายและวัตถุประสงค์ของสถานี 4. ปัจจัยทางด้านเศรษฐกิจการแข่งขัน 5. ปัจจัยทางการเมือง สังคมและวัฒนธรรม 6. ปัจจัยในด้านคุณค่าและธรรมเนียมปฏิบัติที่นักข่าวยึดถือปฏิบัติ ซึ่งปัจจัยเหล่านี้ เป็นปัจจัยที่ผันแปรไปตามประเภทของข่าว ในกระบวนการคัดเลือกข่าวโทรทัศน์ในแต่ละขั้นตอน

ผลการวิจัยของสุชาดา เพ็ชรแก้ว(2535) เรื่อง การวิเคราะห์ลักษณะของอุตสาหกรรมข่าวในประเทศไทย พบว่า 1. ผู้ประกอบการของอุตสาหกรรมข่าวมีความสัมพันธ์กันอย่างเห็นได้ชัดในเชิงโครงสร้าง เนื่องจากมีแหล่งทรัพยากรเดียวกัน (อันได้แก่ ผู้รับสาร กลุ่มโฆษณา เงินทุน เป็นต้น) แต่ผู้ประกอบการทั้งหมด สามารถดำรงอยู่ในธุรกิจนี้ได้ด้วยการสร้างขอบเขต เฉพาะทางการตลาดขึ้น 4 ประการคือ ระบบเนื้อหา แหล่งรายได้ อุปสรรคในการเข้าสู่อุตสาหกรรม และการมีขอบเขตในการปฏิบัติการที่แตกต่างกัน 2. องค์กรประกอบในเชิงโครงสร้าง ส่งผลกระทบต่อพฤติกรรมของผู้ประกอบการภายในอุตสาหกรรมข่าวในหลายลักษณะ ประการแรก ผู้ประกอบการมักมีการเลียนแบบซึ่งกัน เพื่อลดความล้มเหลวที่อาจเกิดขึ้นและเพื่อให้สอดคล้องกับการแข่งขันทางธุรกิจ ประการที่สอง สินค้าข่าวมักปรากฏในรูปแบบขายตัวหรือแบบแผนเดิมๆ ทั้งนี้เพราะการผลิตข่าวจะถูกควบคุมโดยผู้บริหาร กฎเกณฑ์และรูปแบบของแต่ละองค์กรนั่นเอง

ประการสุดท้ายการกำหนดราคาสินค้าข้าว ระหว่างผู้ประกอบการและกลุ่มโฆษณา มักไม่ได้พิจารณาถึงคุณค่าที่แท้จริงของเนื้อหา แต่เป็นการคำนึงถึงยอดขายหรือยอดผู้ชม และปัจจัยต่างๆมากกว่า 3. การดำเนินบทบาทของผู้ประกอบการภายในอุตสาหกรรมข้าว ขึ้นอยู่กับรายได้ หลักกฎหมาย ความต้องการของกลุ่มโฆษณา ผู้ถือหุ้น ผู้รับสารและกลุ่มอำนาจทางการเมือง 4. ระบบของอุตสาหกรรมข้าวทำให้สินค้าข้าวมีคุณลักษณะพื้นฐานสำคัญ 2 ประการคือ 1.สามารถนำมาผลิตซ้ำโดยเพิ่มเติมหรือตัดแปลงเนื้อเล็กน้อย 2. เป็นเนื้อหาที่ผลิตและนำเสนอภายใต้เงื่อนไขของบริษัทแวดล้อมต่างๆ โดยเนื้อหาที่ต่อต้านชนชั้นปกครองจะถูกปิดกั้น โอกาสในการนำเสนอหรือถูกนำเสนอในลักษณะของการบิดเบือนด้วยวิธีต่างๆ ขณะที่เนื้อหาที่สร้างความชอบธรรมให้แก่ชนชั้นปกครองจะได้รับโอกาสในการนำเสนอต่อผู้รับสารอยู่เสมอ

ผลการวิจัยของศราวดี ห่วงสมุทร (2536)เรื่อง อำนาจของนักการเมืองต่อการเสนอข่าวขององค์การสื่อสารมวลชนแห่งประเทศไทย(อ.ส.ม.ท.) พบว่า การใช้อำนาจของนักการเมืองเป็นการใช้อำนาจสั่งการเพื่อให้มีการปฏิบัติให้เป็นไปตามความต้องการ โดยใช้อำนาจควบคุม 2 ลักษณะคือ การใช้อำนาจสั่งการตามระบบ และการใช้อำนาจสั่งการนอกระบบ ซึ่งการใช้อำนาจนี้ก่อให้เกิดผลกระทบและความขัดแย้งในกลุ่มต่างๆ ในระดับความรุนแรงที่แตกต่างกัน นักการเมืองต้องการคงไว้ซึ่งอำนาจในการควบคุมการบริหารงานและการดำเนินงานของอ.ส.ม.ท.

(2) งานวิจัยเกี่ยวกับบุคลากรในข่าวโทรทัศน์

ผลการวิจัยของอังคณา รุ่งพรนุรักษ์(2535)เรื่อง การศึกษาเปรียบเทียบการเข้าสู่อาชีพขององค์กรราชการและองค์กรเอกชน พบว่า ปัจจัยที่มีอิทธิพล ต่อการเข้าสู่อาชีพนักข่าวของกรมประชาสัมพันธ์ได้แก่ ลักษณะภูมิหลังทางสังคม ซึ่งส่วนใหญ่มาจากครอบครัวที่บรรพบุรุษประกอบอาชีพรับราชการ จึงมีส่วนทำให้เกิดค่านิยมในเรื่องของความมั่นคงทางด้านอาชีพ สำหรับพื้นฐานการศึกษาพบว่า ได้รับการเรียนรู้จากสถาบันการศึกษาที่ให้ความรู้ในวิชาชีพนี้โดยตรง นอกจากนั้นยังมีปัจจัยในเรื่องของอุปนิสัยส่วนตัว ของการเป็นผู้ที่มีมนุษยสัมพันธ์ที่ดี ลักษณะภูมิหลังทางสังคมของนักข่าวส่วนหนึ่งมีสมาชิกภายในครอบครัวที่ประกอบอาชีพในงานข่าวอยู่ก่อนแล้ว และได้กลายมาเป็นแม่แบบของการเข้าสู่อาชีพในงานข่าวด้วย ส่วนการเข้าประกอบอาชีพงานข่าวขององค์กรเอกชน มักอาศัยความรู้จักคุ้นเคยกับผู้ที่อยู่ในวงการอาชีพนี้มาก่อน และเป็นผู้ชักนำให้เข้าสู่วิถีของการประกอบอาชีพ นอกจากนั้นทักษะทางการเขียนที่มีอยู่ก่อนแล้วยังเป็นปัจจัยสำคัญที่ทำให้เกิดแรงบันดาลใจให้เข้าสู่อาชีพ ส่วนพื้นฐานการศึกษาพบว่า ส่วนหนึ่งจบการศึกษาตรงสายวิชาชีพ แต่อีกส่วนหนึ่งเป็นผู้ส่งสมการเรียนรู้ด้านอาชีพมาจากประสบการณ์ สำหรับสภาพแวดล้อมในการทำงานปรากฏว่า ผู้ประกอบอาชีพงานข่าวทุกคน

ต่างพยายามแสดงบทบาทหน้าที่ของตัวเองอย่างเต็มที่ภายใต้ขอบเขตจำกัด ซึ่งประกอบด้วย ลักษณะโครงสร้างขององค์กร, วัตถุประสงค์, ความสัมพันธ์กับผู้บังคับบัญชาและเพื่อนร่วมงาน ตลอดจนตำแหน่งหน้าที่และความรับผิดชอบของนักข่าวเอง ส่วนการยุติบทบาทอาชีพของผู้ประกอบงานข่าวทั้งองค์กรและเอกชน ส่วนใหญ่มีสาเหตุมาจากความขัดแย้งในการแสดงออกซึ่งบทบาททั้งสิ้น ถ้าเป็นนักข่าวองค์กรของรัฐจะยุติบทบาทด้วยคำสั่งให้พักงานชั่วคราว ถ้าเป็นเอกชนจะยุติบทบาทด้วยการลาออก เพื่อไปเริ่มต้นงานใหม่กับองค์กรอื่น หรือไปดำเนินอาชีพในฐานะนักสื่อสารมวลชนอิสระไม่สังกัดองค์กรใด บ่อยครั้งบุคคลเหล่านั้นมีโอกาสหวนกลับมาทำงานกับหน่วยงานเดิม

ผลการวิจัยของจิรวรา อุษากุล (2535) เรื่อง การสร้างภาพความเป็นจริงทางอาชีพ สื่อสารมวลชนของนิสิตคณะนิเทศศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย ปีการศึกษา 2532-2535 โดยพบว่า นิสิตมองภาพความเป็นจริงทางอาชีพสื่อสารมวลชนว่า มีลักษณะเป็นอาชีพอิสระ ทำทายความสามารถ มีลักษณะงานที่สนุก สามารถทำประโยชน์แก่สังคม เป็นอาชีพของคนที่มีความสามารถมาก มีรายได้และค่าตอบแทนสูง มีโอกาสกว้างขวางในการทำงานและเป็นอาชีพที่ได้รับความนิยมมากในขณะนั้น โดยกระบวนการสร้างภาพความเป็นจริงทางอาชีพ ส่วนใหญ่เกิดจากการที่นิสิตได้รับรู้ภาพความเป็นจริง โดยผ่านตัวกลางต่าง ๆ โดยเฉพาะจากสื่อมวลชน นอกจากนี้เกิดจากประสบการณ์ เช่น การฝึกงาน และกระบวนการทางความคิดของตัวเอง จากการสะสม “คลังแห่งความรู้” ที่ได้จากการเรียนรู้ในรูปแบบต่างๆ

ผลการศึกษาวิจัยของนางนุช ศิริโรจน์(2532) เรื่อง การวิเคราะห์วิวัฒนาการทางบุคลิกภาพของผู้ประกาศข่าวโทรทัศน์ พบว่า บุคลิกภาพของผู้ประกาศข่าวมีความแตกต่างกันไปตามบริบททางสังคม วัฒนธรรมทางวิชาชีพ และเทคโนโลยีของการนำเสนอข่าว โดยแบ่งออกเป็น 3 ยุคสมัย คือ 1. ยุคเริ่มต้นงานข่าว (2498-ต้นปี 2528) หน้าที่ผู้ประกาศข่าวจำกัดเฉพาะผู้ชายที่ร่วมอยู่ในทีมงานบุกเบิก โดยให้ความสำคัญกับน้ำเสียง บุคลิกความน่าเชื่อถือตามแบบสากล ส่วนองค์ประกอบด้านรูปร่างหน้าตาถือเป็นเรื่องรอง 2. ยุคการเปลี่ยนแปลง (ปลายปี 2528 – ต้นปี 2529)รูปแบบและเนื้อหาของการนำเสนอข่าวเปลี่ยนแปลงอย่างมาก เนื่องจากเปิดโอกาสให้บุคคลภายนอกวงการเข้ามาทำและมีการโฆษณาค้นเวลา เน้นบุคลิกความเป็นกันเองและใช้ผู้ประกาศข่าวทั้งหญิงและชายจนทำให้ประชาชนนิยม หันมาดูข่าวมากขึ้น 3.ยุคการแข่งขัน (ปลายปี 2529-2535)ภาพลักษณ์ด้านรูปร่างหน้าตา ความทันสมัยและความมีชื่อเสียงของบุคคลที่เลือกมาเป็นผู้ประกาศข่าวจากหลายวิชาชีพ เป็นองค์ประกอบเด่นที่ใช้ในการดึงดูดใจให้ดูข่าว